

PROJEKTAS

PATVIRTINTA
Rietavo savivaldybės tarybos
2016 m. ... d,
sprendimu Nr.

RIETAVO MIESTO VIETOS VEIKLOS GRUPĖ

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

RIETAVO MIESTO VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA 2016-2022 M.

Rietavas, 2016

IVADAS

Strategijos rengėjas: Rietavo miesto vietos veiklos grupė (toliau – RMVVG).

Rietavo miesto vietos veiklos grupė (juridinio asmens kodas: 304076404) įregistruota 2015 m. liepos 31 d. RMVVG sudaro 3 sektorių atstovai: bendruomeninių organizacijų ir vietos nevyriausybinų organizacijų atstovai, verslo įmonių ir atstovai ir vietos valdžios atstovai:

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Pareigos RMVVG	Pareigos	Sektorius
1.	Laima Dockeyvičienė	Prezidentė, projekto vadovė	Vietos veiklos grupė Rietavo iniciatyvos, pirmininkė	NVO
2.	Egidijus Gričius	Valdybos narys, Atstovas ryšiams su jaunimu	Rietavo savivaldybės jaunimo organizacija „Progresas“ prezidentas	NVO
3.	Dalia Baliutavičienė	Priežiūros grupė	Rietavo Lauryno Ivinskio gimnazija, direktorė	Savivalda
4.	Ingrida Budraitienė	Valdybos narė, Atstovė ryšiams su vietos valdžia	Rietavo miesto seniūnija, specialistė	Savivalda
5.	Ieva Jaffre	Valdybos narė, Priežiūros grupė	Rietavo savivaldybės tėvų forumas	NVO
6.	Albinas Maslauskas	Valdybos narys, Priežiūros grupė	UAB „Plungės lagūna“, direktoriaus pavaduotojas bendriesiems reikalams	Verslas
7.	Vytas Rutkauskas	Atstovas turizmo vystymo klausimais	Rietavo Oginskių kultūros istorijos	Savivalda

			muziejus, direktorius	
8.	Alvyra Andrijauskienė	Valdybos narė, Atstovė ryšiams su bendruomene	Asociacija „Rietavo trečiojo amžiaus universitetas“, direktorė	NVO
9.	Lina Berneckė	Atstovė ryšiams su bendruomene	Asociacija „Rietavo bendruomenė“	NVO
10.	Aušra Dockeyvičiūtė	Atstovė ryšiams su bendruomene	Rietavo moterų užimtumo centras, pirmininkė	NVO
11.	Angelė Arienė	Atstovė ryšiams su pažeidžiamomis žmonių grupėmis	Sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Rietavo viltis“, pirmininkė	NVO
12.	Gražina Jonušienė	Atstovė ryšiams su pažeidžiamomis žmonių grupėmis	Draugija „Motulės delnuos“	NVO
13.	Birutė Jankauskienė	Atstovė ryšiams su pažeidžiamomis žmonių grupėmis	VšĮ Rietavo pirminės sveikatos priežiūros centras, slaugos administratorė	Savivalda
14.	Ramutė Sugintienė	Valdybos narė, Atstovė ryšiams su pažeidžiamomis žmonių grupėmis	Rietavo seniūnija, specialistė	Savivalda
15.	Ona Žibeliene	Atstovė ryšiams su pažeidžiamomis žmonių grupėmis	Rietavo savivaldybės neįgaliųjų draugija, pirmininkė	NVO
16.	Vytautas Grigutis	Valdybos narys, Atstovas ryšiams su verslu	UAB „Tūzas“, savininkas	Verslas
17.	Palmira	Atstovė ryšiams su	Rietavo seniūnijos	NVO

	Mikalauskienė	verslu	moterų klubas, pirmininkė	
18.	Saulius Ruškys	Valdybos narys, Atstovas ryšiams su verslu	B.Ruškienės GKĮ „Jūra“, savininkas	Verslas
19.	Irena Kirklienė	Valdybos narė, Atstovė ryšiams su vietos valdžia	Rietavo savivaldybės Vietos ūkio skyriaus specialistė investicijoms	Savivalda
20.	Aušra Mickutė	Atstovė savanorystės vystymo klausimais	Rietavo atviras jaunimo centras, direktorė	Savivalda

RMVVG tikslai:

Pagal savo veiklos kompetenciją ir galimybes skatinti Rietavo miesto plėtrą, aktyviai dalyvauti rengiant ir įgyvendinant miesto plėtros planus ir programas Rietavo miesto teritorijoje; siekti Asociacijos narių veiklos koordinavimo, atstovavimo jos narių interesams ir tenkinti kitus viešuosius interesus pagal šias veiklos sritis:

1. Telkti suinteresuotų vietos valdžios, verslo, nevyriausybinų, kitų įstaigų ir organizacijų pastangas ieškant tinkamiausių sprendimų Rietavo miesto ekonominei ir socialinei gerovei kelti;
2. Siekti pagerinti vietines įsidarbinimo galimybes ir didinti bendruomenių socialinę integraciją išnaudojant vietos bendruomenių, verslo ir vietos valdžios ryšius;
3. Ieškoti naujoviškų ir efektyvių būdų vietos gamtinius, kultūrinius, žmonių ir kitus materialius ir nematerialius išteklius panaudoti Rietavo miesto plėtrai;
4. Skatinti ir palaikyti vietines miesto žmonių iniciatyvas verslo, gamtos apsaugos, švietimo, kultūros, socialinės paramos ir kitose srityse;
5. Teikti pasiūlymus vietos ir nacionalinėms institucijoms, organizacijoms dėl miesto plėtros planų ir priemonių kūrimo ir įgyvendinimo;
6. Organizuoti miesto plėtros dalyvių švietimą ir mokymą, organizuoti ir teikti paramą miesto bendruomenių projektams ir iniciatyvoms įgyvendinti;
7. Inicijuoti jaunimo ir kitų nevyriausybinų organizacijų programų ir projektų rengimą miesto bendruomenėse;
8. Organizuoti ir teikti paramą miesto plėtros projektams ir iniciatyvoms įgyvendinti;
9. Skatinti bendradarbiavimą su kitomis visuomeninėmis nacionalinėmis ir tarptautinėmis organizacijomis, kitomis įstaigomis ir organizacijomis Lietuvoje ir užsienyje;
10. Įstoti į kitas asociacijas, tarptautines organizacijas, kurių tikslas ir veikla neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai, asociacijų ar kitiems įstatymams;

Tenkinti kitus įstatymams neprieštaraujančius viešuosius interesus.

RMVVG valdybą sudaro 9 nariai, po 3 narius iš kiekvieno sektoriaus: bendruomeninių organizacijų ir vietos nevyriausybinų organizacijų, verslo įmonių ir vietos valdžios atstovai. Balsuojant kiekvienas narys turi lygias balsų proporcijas. RMVVG valdybos nariai:

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Pareigos RMVVG	Pareigos	Sektorius
1.	Laima Dockeyvičienė	Prezidentė, valdybos pirmininkė, projekto vadovė	Vietos veiklos grupė Rietavo iniciatyvos, pirmininkė	NVO
2.	Egidijus Gričius	Atstovas ryšiams su jaunimu	Rietavo savivaldybės jaunimo organizacija „Progresas“, prezidentas	NVO
3.	Ingrida Budraitienė	Priežiūros grupė	Rietavo miesto seniūnija, specialistė	Savivalda
4.	Ieva Jaffre	Priežiūros grupė	Rietavo savivaldybės tėvų forumas	NVO
5.	Albinas Maslauskas	Priežiūros grupė	UAB „Plungės lagūna“, direktoriaus pavaduotojas bendriesiems reikalams	Verslas
6.	Ramutė Sugintienė	Atstovė ryšiams su socialiai pažeidžiamų žmonių grupėmis	Rietavo seniūnija, specialistė	Savivalda
7.	Vytautas Grigutis	Atstovas ryšiams su verslu	UAB „Tūzas“, savininkas	Verslas
8.	Saulius Ruškys	Atstovas ryšiams su verslu	B. Ruškienės GKĮ „Jūra“, savininkas	Verslas
9.	Irena Kirklienė	Atstovė ryšiams su valdžia	Rietavo savivaldybės Vietos ūkio skyriaus specialistė investicijoms	Savivalda

Vietos plėtros strategijos (toliau - VPS) rengimo tikslas – didinti bendruomenių socialinę integraciją bei gerinti vietines įsidarbinimo galimybes Rietavo mieste, išnaudojant gyvenamosios vietovės bendruomenių, verslo ir vietos valdžios ryšius.

Strategija rengiama pagal 2014-2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos, 8 prioriteto „Socialinės įtraukties didinimas ir parama kovai su skurdu“, 8.6 investicinio prioriteto „Bendruomenės inicijuojamų vietos plėtros strategijų įgyvendinimas“ 8.6.1 konkretų uždavinį „Pagerinti vietines įsidarbinimo galimybes ir didinti bendruomenių socialinę integraciją, išnaudojant vietos bendruomenių, verslo ir vietos valdžios ryšius“.

I. VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO TERITORIJA IR GYVENTOJŲ, KURIEMS TAIKOMA VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA, APIBRĖŽTIS

Šiame skyriuje pateikiama informacija apie vietos plėtros strategijos įgyvendinimo teritoriją, gyventojus, tikslines gyventojų grupes, į kurias bus orientuota vietos plėtros strategija.

VPS įgyvendinimo teritorija

VPS įgyvendinimo teritorija – Rietavo miestas. Remiantis Lietuvos Respublikos žemės fondo duomenimis, Rietavo miestas 2015 m. pradžioje užėmė 478,15 ha teritoriją. Tai sudaro 0,81 proc. (58.562,61 ha) Rietavo savivaldybės teritorijos. Žemiau pateikiama lentelė, kurioje atspindėta Rietavo miesto žemės sudėtis 2013 m. ir 2015 m. ir sudėties pokyčiai.

1 lentelė. Žemės sudėtis Rietavo mieste

Žemės sudėtis	2013 m. sausis	2015 m. sausis	Pokytis, proc.
Bendras plotas, ha	482,50	478,15	-1,01
Žemės ūkio naudmenos	242,86	144,06	-40,68
Miškai	0	1,91	-
Keliai	20,70	28,64	+38,36
Užstatyta teritorija	155,30	254,48	+63,86
Vandenys	9,26	11,32	+22,25
Kita žemė	54,38	37,74	

Šaltinis: Lietuvos Respublikos žemės fondas

Per 2 metus miesto teritorija sumažėjo 1,01 proc. Per pastaruosius 2 metus miesto teritorijoje užstatytos teritorijos plotas išaugo net 63,86 proc., kelių – 38,36 proc., vandenių – 22,25 proc. Atsirado 1,91 ha ploto miškų teritorija. Sumažėjo žemės ūkio naudmenų plotas – 40,68 proc.

VPS teritorijoje 2015 m. pradžioje gyveno 3516¹ arba 43,43 proc. Rietavo savivaldybės gyventojų. Rietavo miestas yra ketvirtas pagal dydį Telšių apskrityje ir priklauso Telšių regiono integruotos teritorijų vystymo programos teritorijai.

Tikslinės gyventojų grupės, į kurias bus orientuota vietos plėtros strategija:

- ✓ bedarbiai ir ilgalaikiai bedarbiai,
- ✓ neaktyvūs asmenys,
- ✓ nedirbantis, nestudijuojantis ir nesimokantis jaunimas,
- ✓ neįgalieji, senyvo amžiaus asmenys ir kiti socialinę atskirtį patiriantys asmenys.

¹ Lietuvos Respublikos statistikos departamentas, 2015 m. teminės lentelės, gyventojų skaičius miestuose metų pradžioje.

II. TERITORIJOS, KURIAI RENGIAMA VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA, ANALIZĖ

Šiame skyriuje analizuojami teritorijos vystymosi poreikiai ir galimybės, aprašomi svarbiausi socialinei, ekonominei, demografini šios teritorijos būklei įtaką darantys teigiami ir neigiami veiksniai ir jų tarpusavio sąsajos, pateikiama SSGG analizė.

Geografinė padėtis

Rietavo savivaldybė yra patogioje geografinėje padėtyje, Žemaitijos lygumoje: pietuose Rietavo savivaldybę kerta didžiausia Lietuvos automagistralė Nr. A1 Kaunas – Klaipėda, rytuose ribojasi su Varnių regioniniu parku (Telšių r.), šiaurėje – su Žemaitijos nacionaliniu parku (Plungės r.). Vakaruose Savivaldybė yra 49 km nutolusi nuo Klaipėdos ir apie 74 km – nuo Palangos.

Demografinė situacija

Gyventojų sudėtis. Gyventojų skaičius Rietavo mieste mažėja – 2013 m. pr. buvo 3635 gyventojai, o 2015 m. pr. – 3516 gyventojų, t. y. 3,38 proc. sumažėjimas. Lyginant su kitais Telšių apskrities miestais, pvz., Mažeikiais (1,8 proc.), Plunge (3,06 proc.) ir Telšiais (3,37 proc.) gyventojų mažėjimas Rietave yra didžiausias ir tuo pačiu viršija šalies rodiklį atitinkamu laikotarpiu – 1,7 proc. (2013 m. pr. – 3.003.641, 2015 m. pr. – 2.943.472).

Gyventojų pasiskirstymas pagal amžių ir lytį. Gyventojų pasiskirstymas pagal amžių ir lytį Rietavo mieste pateikiamas 2 lentelėje.

2 lentelė. Gyventojų pasiskirstymas pagal amžių ir lytį Rietavo mieste

Amžiaus grupė	Vyrai			Moterys			Bendras skaičius		
	2013 m. pr.	2015 m. pr.	Pokytis (asm.)	2013 m. pr.	2015 m. pr.	Pokytis (asm.)	2013 m. pr.	2015 m. pr.	Pokytis (asm.)
Iki 7 m.	131	135	+4	112	108	-4	243	243	0
7-13 m. (įskaitytinai)	108	99	-9	100	88	-12	208	187	-21
14-29 m. (įskaitytinai)	450	421	-29	390	384	-6	840	805	-35
30-44 m. (įskaitytinai)	273	282	+9	304	244	-60	577	526	-51
45-64 m. (įskaitytinai)	484	471	-13	551	577	+26	1035	1048	+13
65 m. ir vyresni	253	231	-22	479	476	-3	732	707	-25
Iš viso:	1699	1639	-60	1936	1877	-59	3635	3516	-119

Šaltinis: Statistikos departamentas

Apibendrinant 2 lentelėje pateiktus duomenis, darytina išvada, jog *daugelyje amžiaus grupių matomas gyventojų sumažėjimas*. Didžiausias procentinis gyventojų sumažėjimas pastebimas 7-13 m. amžiaus grupėje (10,1 proc.) bei 30-44 m. amžiaus grupėje – 8,84 proc., toliau - jaunimo 14-29 m. amžiaus grupė – 4,17 proc. Ikimokyklinio amžiaus (iki 7m. amžiaus) vaikų skaičius nepakito. Taigi, Rietavo miesto gyventojų populiacija mažėja ir sensta, ypač mažėja mokyklinio amžiaus vaikų, ir darbingo amžiaus žmonių: jaunų žmonių (14-29 m.), 30-44 m amžiaus žmonių.

Medianinis gyventojų amžius². Rietavo savivaldybė³ atitinka tiek Lietuvos, tiek ir Telšių apskrities medianinio gyventojų amžiaus vidurkį (42), šis vidurkis buvo stabilus ir 2014 – 2015 m. nekito. Moterų medianinis amžiaus vidurkis (46) šiek tiek viršija šalies rodiklį (45).

Demografinės senatvės koeficientas⁴. Statistikos departamento duomenimis, *demografinės senatvės koeficientas* Rietavo savivaldybėje⁵, 2013 m. buvo 124, 2015 m. – 128 rodo, kad gyventojų skaičius nuolat mažėja. Rietavo miesto koeficientas iš esmės atitinka statistinį Lietuvos vidurkį (2013 m. – 124, 2015 m. - 129), tačiau viršija Telšių apskrities vidurkį (2013 m. – 110, 2015 m.- 117) ir pagal savo dydį yra vienas didžiausių apskrityje, mažesnis tik už Telšių rajono.

Gimstamumas ir mirtingumas. Statistikos departamento duomenimis, *gimstamumas Rietavo savivaldybėje nuo 2012 m. iki 2014 m. sumažėjo 25,97 proc.* (nuo 104 iki 77), tačiau Rietavo mieste padidėjo (nuo 23 2012 m.) iki 27 (2014 m.). Telšių apskritis šiuo laikotarpiu iš visų Lietuvos apskričių išsiskiria didžiausiu gimstamumo sumažėjimu (9,74 proc.), kada bendras Lietuvos rodiklis sumažėjo 0,3 proc. (nuo 30.459 iki 30.369). Mirtingumas Rietavo mieste nuo 2012 m. iki 2014 m. šiek tiek sumažėjo - 10 proc. (nuo 50 iki 45). Tai lenkia bendrą Lietuvos rodiklį (nuo 40.938 iki 40.252) – 1,68 proc.

Gyventojų pasiskirstymas pagal tautybę. Rietavo miestas pasižymi tautiniu vienalytiškumu. 2011 m. gyventojų surašymo duomenimis, Rietavo mieste iš 3251 surašyme dalyvavusio gyventojų, 3175 (97,66 proc.) nurodė, kad jie yra lietuviai, 19 - rusai, (0,58 proc.) o likusi dalis – kitų tautybių, arba savo tautybės nenurodę gyventojai. Lyginant su kitais Telšių apskrities miestais – Mažeikiais (94,82 proc.) Telšiais (97,44 proc.) ir Plunge (98,34 proc.), lietuvių tautybės gyventojų procentas yra labai panašus – ir tai yra daugiau nei bendras Lietuvos

² Medianinis amžius – į dvi skaičiumi vienodas jaunesnių ir vyresnių gyventojų grupes visuomenę skirianti amžiaus riba

³ Pateikiami visos savivaldybės duomenys, nes atskirai Rietavo miesto duomenys Statistikos departamente nėra pateikiami

⁴ Demografinės senatvės koeficientas - pagyvenusių asmenų ir vaikų santykis

⁵ Pateikiami visos savivaldybės duomenys apie demografinės senatvės koeficientą, nes atskirai Rietavo miesto duomenys Statistikos departamente nėra pateikiami.

rodiklis, t.y. 82,63 proc. lietuvių. Neatmetama galimybė, jog Rietave galėtų įsikurti pabėgėliai iš karo kamuojamų zonų (pvz. Sirija, Irakas, Afganistanas ir kt.), kadangi Lietuvos Respublikos Vyriausybė (toliau – Vyriausybė) yra priėmusi nutarimą⁶, kad į Lietuvą per 2 metus (2016–2017 m.) turi būti perkelti 1.105 užsieniečiai: 1.035 asmenys iš Italijos, Graikijos ir Vengrijos bei 70 asmenų iš trečiųjų šalių. Vyriausybė tikisi aktyvios savivaldybių pagalbos integruojant minėtus asmenis, todėl galimai į Rietavą atvyksiančių asmenų integracijai būtina numatyti finansinius išteklius.

Migracija. 3 lentelėje pateikiami Rietavo savivaldybės⁷ gyventojų migracijos srautai.

3 lentelė. Migracijos srautai

Teritorija	Atvykusieji (asmenys)		Išvykusieji (asmenys)		Neto migracija (asmenys)	
	2012 m.	2014 m.	2012 m.	2014 m.	2012 m.	2014 m.
Rietavo sav.	445	257	544	351	-99	-94
Telšių apskr.	4192	4096	5969	5522	-1777	-1426
Lietuvos Respublika	79.896	85.709	101.153	98.036	-21.257	-12.327

Šaltinis: Statistikos departamentas

Remiantis lentelėje pateiktais duomenimis, atvykusiųjų skaičius nuo 2012 m. iki 2014 m. į Rietavo savivaldybę sumažėjo 188 asmenimis (42,25 proc.), tuo Rietavo savivaldybė išsiskiria Telšių apskrityje iš kitų apskrities teritorijoje esančių savivaldybių, kuriose atvykusių skaičius padidėjo, o taip pat - ir bendros Lietuvos tendencijos (atvykusių padaugėjo nuo 79.896 iki 85.709 asmenų). Išvykusiųjų skaičius Rietavo savivaldybėje taip pat stipriai sumažėjo – 35,48 proc., ir tuo Rietavo savivaldybė išsiskiria Telšių apskrityje iš bendro apskrities vidurkio (7,49 proc.) ir Lietuvos vidurkio (3,09 proc.). Neto migracija Rietavo savivaldybėje sumažėjo palyginti mažai, t.y. 5,1 proc., tai iš esmės skiriasi tiek nuo Telšių apskrities tendencijų (19,76 proc.), tiek ir nuo bendrųjų Lietuvos tendencijų (42,01 proc.). *Apibendrinant migracijos procesų apžvalgą Rietave 2012 – 2014 m., pažymėtina, kad nuolat išvykdavo daugiau žmonių, nei atvykdavo, ir išvykstančiųjų procentas lyginant su atvykstančiųjų padidėjo – 2012 m. išvyko 22,2 proc., žmonių, nei atvyko, o 2014 m. – jau 36,57 proc. Darytina išvada, kad Rietavo savivaldybę stipriau įtakoja migracijos procesai ir iš Rietavo savivaldybės išvykstama labiau nei iš kitų Telšių apskrities savivaldybių ar Lietuvos mastu vidutiniškai.*

⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. rugšėjo 10 d. nutarimas Nr. 958 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. birželio 22 d. nutarimo Nr. 628 „Dėl užsieniečių perkėlimo į Lietuvos Respublikos teritoriją“ pakeitimo“.

⁷ Pateikiami visos savivaldybės duomenys, nes Statistikos departamentas atskirai Rietavo miesto duomenų neteikia

Rietavas pasižymi santykinai nedideliu apgyvendinimo tankumu: miesto teritorijos gyventojų apgyvendinimo tankumas –7,4 gyv./ha. Palyginimui: Mažeikių miesto – 15,8 gyv./ha, Telšių miesto– 10,5 gyv./ha, Plungės miesto – tik 6,4 gyv./ha. T. y. Rietavo mieste kaip ir kituose apskrities miestuose nėra 30 gyv./ha tankumo, kuriam esant kuriama inžinerinė ir socialinė infrastruktūra finansiškai atsiperka.⁸

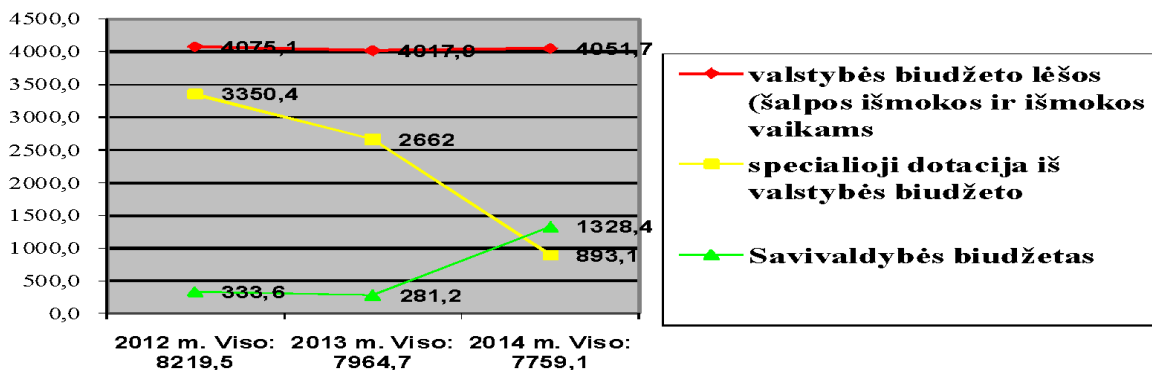
APIBENDRINIMAS

Gyventojų skaičius mažėja tiek Rietavo savivaldybėje, tiek ir mieste. Darbingo amžiaus gyventojų mažėjimas sukelia rimtas demografines bei ekonomines problemas: mažėja jaunų, darbingo amžiaus žmonių skaičius, didėja vyresnio amžiaus žmonių, mažėja vartojimas, trūksta kvalifikuotos darbo jėgos, prarandamas augimo potencialas, mažėja gyventojų pajamos, didėja savivaldybės išlaidos socialinėms paslaugoms. Išlikus gyventojų mažėjimo ir senėjimo tendencijoms, galima prognozuoti, kad ateinančius 10 metų, aktyvių darbingų gyventojų skaičius tiek Rietavo mieste tiek ir savivaldybėje kryptingai mažės, kas gali įtakoti visos savivaldybės teritorijos ekonominę stagnaciją bei regresą. Emigracija mažėja, tačiau palyginti nedaug, vertinant apskrities ir Lietuvos vidurkį. Tokios tendencijos mažina teritorijos ekonominio vystymo potencialą, menkina darbo jėgos pasiūlą – regionas tampa nepatrauklus verslui ir investicijoms. Siekiant išlaikyti esamus ir pritraukti naujus gyventojus, būtini veiksmai ir investicijos, skatinantys aukštą gyvenimo kokybę Rietave.

Socialinė situacija

Socialinės apsaugos finansavimas. Rietavo savivaldybės skiriamas finansavimas socialinei apsaugai⁹ nežymiai mažėja (žr. 1 grafike).

1 grafikas. Socialinės politikos finansavimas Rietavo savivaldybėje

⁸ Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministro 2015 m. rugšėjo 3 d. Įsakymas Nr. 1V-684 „Dėl Telšių regiono integruotos teritorijų vystymo programos patvirtinimo“

⁹ Pateikiami visos savivaldybės duomenys, nes atskirai miesto duomenys nėra renkami

Šaltinis: Rietavo savivaldybės administracijos direktoriaus ataskaita už 2014 metus

Kaip nurodoma grafike, socialinei apsaugai skiriamos lėšos sumažėjo nuo 8219,5 tūkst Lt 2012 m. iki 7759,1 tūkst Lt 2014 m., t.y. 5,61 proc. Valstybės biudžeto lėšos skiriamos išmokoms šalpoms ir išmokos vaikams per šį laikotarpį sumažėjo nežymiai (23,4 tūkst Lt), stipriai sumažėjo specialioji valstybės biudžeto dotacija (nuo 3350,4 tūkst.Lt iki 893,1 tūkst Lt arba 3,75 karto), padidėjo savivaldybės biudžeto skiriamos lėšos nuo 333,6 tūkst 2012 m. iki 1328,4 tūkst Lt 2014 m.

Socialinę atskirtį patiriantys gyventojai. Nuo 2014 m. socialinių pašalpų teikimą perdavus savivaldybėms vykdyti savarankiškajai savivaldybių funkcijai, socialines pašalpas gavusių asmenų skaičius Rietavo mieste sumažėjo (žr. 3 lentelę). Socialinės pašalpos gavėjų skaičiaus mažėjimą lėmė keletas priežasčių: išsamesnė, detalesnė individualių atvejų analizė, glaudesnis tarpinstitucinis bendradarbiavimas, aktyvus vietos bendruomenės dalyvavimas, didesnis viešumas.

4 lentelė. Socialinę atskirtį patiriantys Rietavo miesto gyventojai

	2012 m.	2014 m.	Pokytis, proc.
Socialinės rizikos šeimų skaičius	40	46	+15,00
Vaikų skaičius socialinės rizikos šeimose	52	49	-5,77
Socialinės rizikos vaikai	4	3 ¹⁰	-25,00
Pašalpų gavėjų skaičius	370	205	-44,60
Be tėvų globos likusių vaikų skaičius	8	9	+12,5
Paramą maisto produktais iš intervencinių atsargų tiekimo ES Bendrijos programos gaunantys asmenys ¹¹	483	316	-34,58
Neįgaliųjų skaičius (suaugusieji)	312	298	-4,49
Neįgaliųjų skaičius (vaikai)	55	54	-1,82
Vienišų, socialinės rūpybos ar globos reikalaujančių asmenų skaičius	46	46	0
IŠ VISO:	1370	1026	-25,11

Šaltinis: Rietavo savivaldybės administracijos Sveikatos, socialinės paramos ir rūpybos skyrius

Kaip matome iš pateiktos lentelės, socialinę atskirtį patiriančių asmenų skaičius Rietavo mieste 2012-2014 m. iš esmės sumažėjo, nors ir ne visose grupėse: beveik per pusę (44,60 proc.) sumažėjo pašalpų gavėjų skaičius, paramą maisto produktais iš intervencinių atsargų tiekimo ES Bendrijos programos gaunančių asmenų sumažėjo 34,58 proc. Neįgaliųjų suaugusiųjų skaičius

¹⁰ 2015m. socialinės rizikos vaikų skaičius Rietavo mieste išaugo iki 5.

¹¹ Šių žmonių pajamos vienam šeimos nariui yra mažesnės nei 152 EUR.

sumažėjo 14 asmenų, t.y. 4,49 proc., neįgaliųjų vaikų skaičius sumažėjo nežymiai. Tačiau nors vaikų skaičius socialinės rizikos šeimose sumažėjo 3 asm., t.y. 5,77 proc., 15 proc. išaugo socialinės rizikos šeimų skaičius (nuo 40 iki 46), socialinės rizikos vaikų skaičius svyruoja (2012 m. – 4 vaikai, 2013 m. – 3, o 2014 m. – 5) o be tėvų globos likusių vaikų skaičius truputį padidėjo nuo 8 iki 9, t.y. 8,11 proc.

Neaktyvių asmenų skaičius. Remiantis Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateiktais duomenimis, Rietavo savivaldybėje 2014 m. buvo 141 neaktyvūs, niekur nedirbantys, nesimokantys 14-29 m. asmenys. Rietavo savivaldybės duomenimis, niekur nedirbančių, nesimokančių neaktyvių jaunų žmonių skaičius Rietavo mieste – 30.

Socialinių paslaugų poreikis. Gyventojų socialinių paslaugų poreikį labiausiai sąlygoja amžius, įvairios socialinės problemos, ligos ar traumos, alkoholio ir kitų psichotropinių ir kitų medžiagų vartojimas bei fizinis ar psichologinis smurtas ir prievarta. 5 lentelėje pateikiami duomenys apie asmenų skaičių, kuriems nustatytas socialinių paslaugų poreikis Rietavo mieste.

5 lentelė. Asmenų skaičius, kuriems nustatytas socialinių paslaugų poreikis Rietavo mieste

Socialinių paslaugų rūšys pagal žmonių socialines grupes ¹²	Asmenų skaičius, kuriems nustatytas socialinių paslaugų poreikis		
	2012 m.	2014 m.	Pokytis, proc.
Ilgalaikė socialinė globa	4	3	-25,00
Trumpalaikė socialinė globa	17	11	-35,30
Dienos socialinė globa institucijoje	-	-	-
Dienos socialinė globa asmens namuose	-	-	-
Apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose	-	-	-
Pagalba į namus	58	63	+8,62
Socialinių įgūdžių ugdymas ir palaikymas institucijoje	-	-	-
Socialinių įgūdžių ugdymas ir palaikymas asmens (šeimoms) namuose	63	76	+20,63
Laikinas apnakvindinimas	17	11	-35,30
Kitos socialinės priežiūros paslaugos	n.d	n.d	n.d.
IŠ VISO:	159	164	+3,14

Šaltinis: Rietavo savivaldybės administracijos Sveikatos, socialinės paramos ir rūpybos skyrius

Iš pateiktos lentelės galima spręsti, kad per 2012 – 2014 m. Rietavo mieste šiek tiek padidėjo asmenų, kuriems nustatytas socialinių paslaugų poreikis. Atskirose socialinių paslaugų grupėse žmonių skaičius mažėjo, didžiausias asmenų sumažėjimas fiksuojamas laikino

¹² Lentelė užpildyta pagal Socialinių paslaugų kataloge žmonių socialinėms grupėms numatytas socialinių paslaugų rūšis

apnakvindinimo bei trumpalaikės socialinės globos paslaugų rūšyse – sumažėjo po 6 asmenis arba 35,3 proc. Nežymiai sumažėjo ilgalaikės socialinės globos poreikis (1 asmeniu mažiau), tačiau išaugo pagalbos į namus paslaugų poreikis (8,62 proc.), o labiausiai per šį laikotarpį padidėjo socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo asmens (šeimos) namuose paslaugų poreikis – 20,63 proc.

Socialinių paslaugų finansavimas. Socialinių paslaugų finansavimas iš dalies susijęs ir priklauso nuo asmenų, kuriems nustatytas socialinių paslaugų poreikis skaičiaus. Tačiau analizuojant 6 lentelėje pateiktus duomenis, matome, kad nepaisant asmenų, kuriems reikalingos socialinės paslaugos skaičiaus didėjimo, savivaldybei 2012 – 2014 m. pavyko sumažinti išlaidas socialinių paslaugų finansavimui.

6 Lentelė Socialinių paslaugų finansavimas Rietavo mieste

Rietavo savivaldybės biudžetas			Socialinėms paslaugoms iš savivaldybės biudžeto (tūkst. EUR)	Socialinėms paslaugoms iš valstybės biudžeto (tūkst. EUR)	Iš viso (miestui) Tūkst.EUR
Metai	Tūkst. LT	Tūkst. EUR			
2012	23801,3	6893,3	96,7	656,4	753,1
2013	21767,5	6304,3	101,8	544,6	646,4
2014	21864,0	6332,3	408,7	257,2	665,9

Šaltinis: Rietavo savivaldybės administracijos Sveikatos, socialinės paramos ir rūpybos skyrius

Iš lentelėje pateiktų duomenų matome, kad išlaidos socialinėms paslaugoms per 2012 – 2014 m. sumažėjo nuo 753,1 tūkst Lt iki 665,9 tūkst.Lt arba 11,58 proc.

Kompensacijas (už komunalines paslaugas) gaunančių asmenų skaičius. Per 2012 – 2014 m. Rietavo mieste sumažėjo tiek kompensacijas gaunančių asmenų skaičius, tiek kompensacijoms skiriamų lėšų suma. 2012 m. kompensacijos skirtos 565 asmenims, 2013 – 525, o 2014 m. – 503. Kompensacijoms 2012 m. buvo skirta 177,249 tūkst Lt, 2013 – 157,311 tūkst.Lt, o 2014 – 140,461 Lt. Iš viso asmenų, gaunančių kompensacijas skaičius sumažėjo beveik 11 proc., tuo tarpu joms skiriamų lėšų suma – daugiau kaip penktadaliu (20,76 proc.)¹³. 2014 m. Rietavo savivaldybėje žmonių, gaunančių kompensacijas už būsto šildymą buvo 2,8 proc. savivaldybės gyventojų, tuo tarpu Lietuvos vidurkis – 6,2 proc.¹⁴

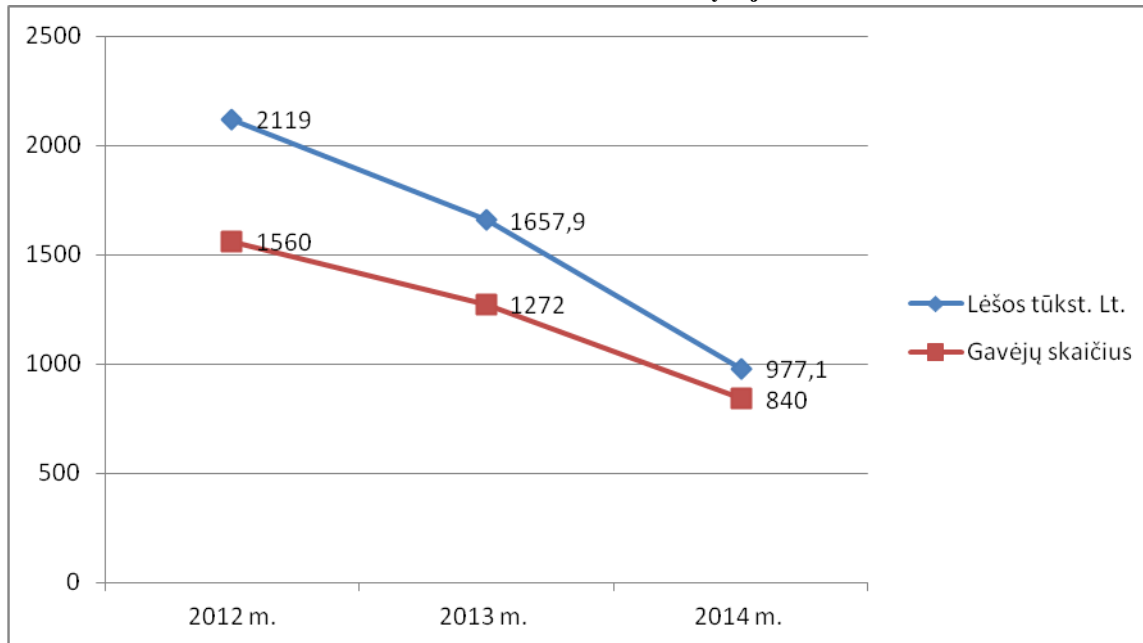
Socialinės pašalpos. 2012 - 2014 metais Rietavo savivaldybei pavyko ženkliai sumažinti socialinių pašalpų gavėjų. Socialinės pašalpos buvo svarstomos seniūnijų socialinių pašalpų

¹³ Rietavo savivaldybės administracijos Sveikatos, socialinės paramos ir rūpybos skyrius.

¹⁴ Lietuvos laisvosios rinkos institutas. Lietuvos mažųjų savivaldybių indeksas 2015.

teikimo komisijose. Atskirų atvejų analizė ir atsakingas paramos teikimas sumažino gavėjų skaičių. Gavėjų ir skiriamų lėšų dinamiką atspindi 2 grafikas¹⁵;

2 grafikas: Socialinių pašalpų gavėjų skaičius ir socialinėms pašalpoms skiriamų lėšų dinamika 2012-2014 m. Rietavo savivaldybėje

Šaltinis: Rietavo savivaldybės administracijos direktoriaus ataskaita už 2014 metus

Remiantis grafike pateikta informacija, savivaldybė per 2012 m – 2014 m. pašalpų gavėjų skaičių sumažino 1,85 karto, pašalpoms skiriamų lėšų kiekį – 2,17 karto. Pagal gyventojų, gavusių socialines pašalpas dalies sumažėjimą (-3,5proc.) Rietavas pirmauja tarp aplinkinių savivaldybių (Klaipėdos raj.: -1,1 proc., Šilalės raj.: -1,4 proc., Plungės raj.: -1,8 proc., Telšių raj. – 2,7).¹⁶

7 lentelė. Socialinių paslaugų infrastruktūra Rietavo savivaldybėje

Eil. Nr.	Įstaigos pavadinimas, teisinė forma	Teikiamos paslaugos	Tikslinė grupė	Pavaldumas (SADM, Savivaldybė, NVO)	Paslaugų gavėjų skaičius		Finansavimas (Lt, Eur)	
					2012 m.	2014 m.	2012 m.	2014 m.
1.	Rietavo socialinių paslaugų centras	Pagalba į namus, socialinių įgūdžių ugdymas ir palaikymas, vaikų užimtumo grupė,	Pagyvenę, vieniši, pensinio amžiaus asmenys,	Pavaldumas Savivaldybei Vaikų	454	500	132197 Lt / 38287 Eur	174060 Lt / 50411 Eur

¹⁵ Pateikiami visos savivaldybės duomenys, nes atskirų miesto duomenų nebuvo renkama.

¹⁶ Lietuvos laisvosios rinkos institutas. Lietuvos mažųjų savivaldybių indeksas 2015.

		parama daiktai ir maistu, sociokultūrinės paslaugos, asmens higienos paslaugos, trumpalaikė globa (rūpyba). Globėjų rengimas	socialinės rizikos šeimos ir jų vaikai, nepasiturintys savivaldybės gyventojai.	užimtumo grupė pagal projektą iš SADM				
2.	VšĮ Rietavo parapijos senelių globos namai	Ilgalaikė ir trumpalaikė socialinė globa	Senyvo amžiaus asmenys ir suaugusieji su negalia	NVO	38 (iš Rietavo sav. 14)	42 (iš Rietavo sav. 14)	149616 Lt/ 43332 Eur	122250 Lt/ 35406 Eur
3.	Rietavo PSPC	Trumpalaikė socialinė globa	Pagyvenę, neįgalūs, sergantys žmonės	Pavaldumas Savivaldybei	8	12	76168 Lt/ 22060 Eur	70430 Lt / 20398 Eur
4.	Rietavo savivaldybės neįgaliųjų draugija	Bendrosios socialinės paslaugos	Neįgalūs žmonės	NVO	161	132	17903 Lt/ 5185 Eur	17903 Lt/ 5185 Eur
5.	Sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Rietavo viltis“	Bendrosios socialinės paslaugos	Asmenys su proto/ psichine negalia	NVO	70	70	4299 Lt / 1245 Eur	4299 Lt / 1245 Eur
6.	Rietavo parapijos Caritas	Karitatyvinė veikla bendruomenėje	Skurdą patiriantys asmenys	NVO	Pagal poreikį	Pagal poreikį	-	-
7.	Rietavo atviras jaunimo centras	Jaunimo užimtumo, neformalaus ugdymo paslaugos,	Jauni žmonės (14-29 m.a.), tame tarpe NEET'ai, rizikos grupei priklausantys asmenys	Pavaldumas Savivaldybei	428	487	47000 Lt/ 13612 Eur	56000 Lt/ 16218 Eur

Šaltinis: Rietavo savivaldybės administracijos Sveikatos, socialinės paramos ir rūpybos skyrius.

Iš 7 lentelėje pateiktų duomenų matoma, kad daugiausia paslaugų teikia ir didžiausią paslaugų gavėjų skaičių pasiekia Rietavo Socialinių paslaugų centras, kuris užtikrina vaikų iš socialinės rizikos šeimų užimtumą, pagalbą į namus, kitas socialines paslaugas. Antrą pagal dydį paslaugų gavėjų skaičių pasiekia Rietavo atviras jaunimo centras, teikiantis jaunimo užimtumo, neformalaus ugdymo paslaugas. Didelį paslaugų gavėjų skaičių pasiekia ir nevyriausybines organizacijas: Rietavo savivaldybės neįgaliųjų draugija bei Sutrikusio intelekto žmonių bendrija „Rietavo viltis“, kurios teikia socialinės rehabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje paslaugas, iš dalies finansuojamas Rietavo savivaldybės.

Remiantis Rietavo miesto gyventojų apklausos rezultatais, galima įvardinti socialines ir kitokias paslaugas, kurių daugumai rietaviškių labai arba iš dalies trūksta. Tai - motyvavimas

intis aktyvios veiklos (60,4 proc.), praktika darbo vietoje (58,9 proc.), psichologinė ir krizių įveikimo pagalba (57,7 proc.) mokymai profesijai įgyti ar tobulinti (53,7 proc.), informavimas apie įvairiose organizacijose prieinamas soc. paslaugas (52,3 proc.), socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo (50 proc.), konsultavimo kuriant verslą (49,3proc.). Tuo tarpu visiškai pakanka ar labiau pakanka nei nepakanka talkų organizavimo (42,5 proc.), gyventojų susibūrimų organizavimo (41,1 proc.), vaikų priežiūros paslaugų (38,8 proc.).

Nevyriausybinių organizacijos. Rietavo savivaldybėje veikia 4 jaunimo nevyriausybinių organizacijos, 6 su jaunimu dirbančios organizacijos ir atviras jaunimo centras. Remiantis Statistikos departamento informacija, 2014 m. pabaigoje Rietavo savivaldybėje gyveno 1998 jauni asmenys. Jaunimo organizacijų veikloje 2014 metais dalyvavo 122 jaunuoliai. *Neformaliojo ugdymo paslaugas mieste jaunimui teikia 7 juridiniai asmenys, jų veiklose dalyvauja 310 (15,5 proc.) jaunų žmonių – tai yra ne tik pats mažiausias procentas Telšių apskrityje (Mažeikiai – 16,94 proc., Plungė – 29,42 proc., Telšiai – 46,37 proc.), bet ir gerokai skiriasi nuo Lietuvos vidurkio (30,89 proc.).* Jaunimo centre per metus unikalių apsilankymų buvo 883.

Remiantis Rietavo miesto gyventojų apklausos duomenimis, daugumos respondentų (56,7 proc.) nuomone, laisvalaikio ir pramogų situacija per pastaruosius 5 metus Rietavo mieste pablogėjo, arba labiau pablogėjo nei pagerėjo. Tik 15 proc. respondentų mano, kad situacija iš dalies ar iš esmės pagerėjo.

Rietavo savivaldybėje taip pat veikia 12 sporto klubų, kurie visus metus rengia sporto renginius. Iš žinomiausių ir stipriausių nevyriausybinių organizacijų, galima įvardinti keletą Rietavo mieste veikiančių. Asociacija “Rietavo trečiojo amžiaus universitetas”, užsiimančią pagyvenusių žmonių užimtumu ir mokymu. Ši asociacija įgyvendino projektą „Etnokultūros puoselėjimas Rietavo kaimo bendruomenėse“ finansuotą „Leader“ programos lėšomis. Sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija “Rietavo viltis” atstovauja sutrikusio intelekto asmenų ir jų šeimų interesus bei gina jų socialines ir pilietines teises. Ši organizacija: vykde projektą „Proto negalios žmonių saviraiškos ugdymas“. Asociacija “Rietavo moterų užimtumo centras” (RMUC) – buria moteris verslininkes ir skatina jų verslumą. Patirtis: vykdytas projektas “Jaunos Rietavo savivaldybės moterys perima patirtį”, finansuotas programos LEADER+ lėšomis. Asociacija dalyvauja Pietų Baltijos programos projektuose kartu su Rietavo turizmo ir verslo informacijos centru (RTVIC). Tiek RTVIC, tiek ir RMUC yra Winnet Europe tinklo nariai. Viena iš aktyviausiai veikiančių organizacijų Rietavo mieste yra Rietavo atviras jaunimo centras, užtikrinantis jaunimo laisvalaikio užimtumą remiantis atviro darbo su jaunimu principais bei metodais.

Remiantis Rietavo miesto gyventojų apklausos duomenimis, dauguma respondentų tarp 5 svarbiausių Rietavo stiprybių išskiria stiprų bendruomeniškumą, aktyviai veikiančias bendruomenes, NVO.

6 lentelėje pateikiami duomenys apie Rietavo savivaldybės ¹⁷ socialines paslaugas teikiančių NVO finansavimą.

8 lentelė. Socialines paslaugas teikiančių NVO finansavimas iš Rietavo savivaldybės biudžeto

Metai	Teiktų paraiškų skaičius	Finansuotų paraiškų skaičius	NVO prašyta lėšų iš Savivaldybės biudžeto	Skirta lėšų iš Savivaldybės biudžeto	Pagrindinės paslaugos
2012	2	2	24000 Lt	22200Lt/ 6430 Eur	Socialinės paslaugos neįgaliesiems
2013	2	2	24000 Lt	22200Lt/ 6430 Eur	Socialinės paslaugos neįgaliesiems
2014	2	2	24000 Lt	22200Lt/ 6430 Eur	Socialinės paslaugos neįgaliesiems

Šaltinis: Rietavo savivaldybės administracijos Sveikatos, socialinės paramos ir rūpybos skyrius

Kaip matome iš pateiktos lentelės, paraiškų gauti finansavimą socialinėms paslaugoms teikti nebuvo daug, visos buvo finansuotos, tačiau prašytų ir skirtų lėšų skirtumas nežymus. Bendras savivaldybės finansavimas nuo 2012 m. iki 2014 m. nepasikeitė.

Savanorystė. Daugumoje nevyriausybinų organizacijų dirbama savanoriškai. Dėl didelio aktyvumo paminėtinos organizacijos tokios kaip Rietavo atviras jaunimo centras bei Rietavo socialinių paslaugų centras. Šios organizacijos priima norinčius savanoriauti jaunos asmenis. Rietavo atvirasis jaunimo centras kasmet priima po 2 savanorius pagal Europos savanorių tarnybos programą. Šiame centre taip pat veikia savanorių klubas, vienijantis 38 aktyvius asmenis.¹⁸ Rietavo atviras jaunimo centras dalyvauja Jaunimo garantijų iniciatyvos projekto "Atrask save", kurio viena iš veiklų yra "Jaunimo savanoriška tarnyba"¹⁹.

8 lentelėje pateikiami duomenys apie 2014 m. savanorystėje dalyvaujančių jaunų asmenų (16-29 m.) skaičių.

9 lentelė. Savanorystėje dalyvaujančių asmenų skaičius

	Rietavas	Plungės r.	Telšių r.	Mažeikių r.
Trumpalaikė savanorystė (pvz., akcija „Darom“)	67	300	28	50
Ilgalaikė savanorystė (ilgiau nei 3 mėn.)	42	96	62	9

¹⁷ Pateikiami duomenys visos savivaldybės, nes socialinės paslaugos buvo teikiamos ne tik miesto gyventojams.

¹⁸ Rietavo savivaldybės jaunimo reikalų koordinatoriaus pateikta informacija.

¹⁹ Plačiau apie projektą internete: <http://www.buksavanoriu.lt/jst>, žiūrėta 2015-12-04

Šaltinis: Jaunimo reikalų departamento atliktos stebėsenos duomenys²⁰

Kaip matome iš pateiktos lentelės, trumpalaikė savanorystė populiarsnė nei ilgalaikė: atsižvelgiant į gyventojų skaičių savivaldybėse, Rietave trumpalaikėje savanorystėje dalyvavusių asmenų skaičius yra kiek didesnis nei Mažeikių ir Telšių rajonuose, tačiau gerokai mažesnis nei Plungės rajone, tačiau atkreiptinas dėmesys, kad ilgalaikėje savanorystėje dalyvaujančių asmenų skaičius yra daugiau kaip 4 kartus didesnis nei Mažeikių rajone, ir įvertinant savanorių skaičių tenkančių 1000 gyventojų, Rietavo rezultatas yra geriausias. Trumpalaikę savanorystę daugiau renkasi dėl šių priežasčių: savanoriai, kurie gal ir neturi didelės patirties, bet tuo metu gali skirti savo laiko; ekspertai, galintys skirti nedidelę asmeninio laiko dalį; epizodiniai savanoriai, kurie atsitiktinai ar planuotai vieną arba kelis kartus suteikia ieškomą pagalbą. Apskritai Lietuvoje savanorystė nėra labai paplitusi – 2010 m. Eurobarometro duomenimis, Lietuvoje savanorystė užsiėmė iki 10 proc. gyventojų, kuomet Austrijoje, Olandijoje Švedijoje ir Jungtinėje Karalystėje savanorystė užsiėmė per 40 proc. gyventojų. Savanoriavimo nauda neabejotina: ugdo asmens pilietinį sąmoningumą, pilietinį aktyvumą ir jautrumą socialinėms/humanitarinėms problemoms, savanoriaudamas žmogus įgyja arba sustiprina kompetencijas (socialines, organizacines), kurios yra reikalingos darbo rinkoje. Teigiama, jog nemažai organizacijų ir įmonių būtent taip atsirenka darbuotojus – kviesdami savanoriauti savotiškai išbando potencialų darbuotoją. *Todėl būtina ateiityje skirti daugiau dėmesio savanorystės populiarinimui ir skatinimui Rietavo mieste.*

Nedarbas. Pastaraisiais metais Rietavo savivaldybėje stebimas nedidelis nedarbo mažėjimas. 10 lentelėje pateikiama informacija apie nedarbą Rietavo savivaldybėje.

10 lentelė. Bedarbiai ir nedarbo procentas Rietavo savivaldybėje 2013 ir 2015 m. lapkričio 1 d.

	2013 m. sausio 1 d.	2015 m. lapkričio 1 d.	Pokytis, proc.
Bedarbiai	691	513	-25,76
Nedarbo proc.	10,12	8,14	-19,57
Vyrai	375	307	-18,14
Moterys	316	206	-34,82
Jaunimas	200	176	-12,00

Šaltinis: Telšių teritorinė darbo birža

Telšių teritorinės darbo biržos duomenimis, 2013 m. sausio 1 d. darbo biržoje buvo registruoti 691 bedarbiai iš Rietavo savivaldybės, kurie sudarė 10,12 proc. visų darbingo amžiaus gyventojų, lyginant su 2015 m. lapkričio 1 d. buvo registruota 513 bedarbių, o tai sudarė 8,14 proc. visų darbingo amžiaus savivaldybės gyventojų. *Lyginant su 2015 m. lapkričio 1 d. visos šalies bedarbių procentu²¹ nuo darbingo amžiaus gyventojų, Rietavo savivaldybės rodiklis*

²⁰ 2014 metų jaunimo problemų sprendimų planų įgyvendinimo stebėseną. Prieiga internete: http://www.jrd.lt/uploads/FINAL_2015_08_28.pdf, žiūrėta 2016-01-05

²¹ Lietuvos darbo biržos duomenys

yra panašus (Lietuvoje – 8,4 proc.), tačiau mažesnis nei bendras apskrities nedarbo vidurkis (9,3 proc.). Lyginant su kitomis apskrities savivaldybėmis, Rietavo rodikliai yra geresni, nei Mažeikių rajono (12,06), rodiklis yra didesnis, tačiau kiek blogesni nei Telšių rajono (8,04 proc.) ir Plungės rajono (7,93 proc.) savivaldybių. Tačiau jaunimo nedarbo lygis Rietave (34,3 proc.) beveik dvigubai lenkia Lietuvos vidurkį (17,5 proc.).

Nagrinėjant bedarbius pagal atskiras grupes, pastebėtina, kad 2013 – 2015 m. lapkričio laikotarpiu Rietavo savivaldybėje labiausiai sumažėjo moterų nedarbas (34,82 proc.), tuo Rietavo savivaldybė išsiskiria iš apskrities vidurkio (26,25 proc.). *Kukliausiai mažėjo jaunų (16-25m.) žmonių nedarbas - 12 proc. Palyginimui – per tą patį laiką Lietuvoje jaunimo nedarbas sumažėjo 41,42 proc. (nuo 22091 iki 12942 asmens).* Pažymėtina, kad pagrindinės priežastys nulėmusios statistinį jaunimo nedarbo sumažėjimą – migracija (į didesnius miestus ar užsienį), statistika skaičiuota imant, jog jaunimas – asmenys iki 25 metų (tokio amžiaus asmenys dažnai studijuoja), be abejo prisidėjo ir įgyvendintos priemonės jaunimo užimtumui skatinti (parama pirmajam darbui, profesinis mokymas pagal kuponus, įdarbinimas subsidijuojant ir kt.).

Remiantis Rietavo miesto gyventojų apklausos duomenimis, dauguma respondentų (57,5 proc.) mano, kad darbo vietų jaunimui kūrimo situacija per pastaruosius 5 metus iš dalies pablogėjo arba pablogėjo, manančių priešingai - 7,5 proc. Tarp 5 didžiausių Rietavo miesto problemų daugiausia respondentų atsakymuose įvardinta miesto problema - nedarbas, ypač akcentuotas atskirų socialinių grupių - jaunimo, moterų ir pagyvenusių žmonių nedarbas.

Laisvos darbo vietos. Telšių teritorinės darbo duomenimis, registruotų laisvų darbo vietų Telšių apskrityje²² – 439 vietos 2015 m. lapkričio sumažėjo 40,5 proc. lyginant su 2014 m. lapkričio mėn. (738 vietos) ir daugiau kaip 2 kartus mažiau nei 2013 m. lapkričio mėn. (980 vietų), laisvų darbo vietų neterminuotam darbui skaičius taip pat sumažėjo 40,5 proc.

3 grafikas. Laisvos darbo vietos Telšių apskrityje

²² Telšių teritorinė darbo birža neišskiria ir negali pateikti duomenų apie laisvų darbo vietų skaičių Rietavo savivaldybėje ir mieste.

Šaltinis: Telšių teritorinė darbo birža

Aktyvios darbo rinkos priemonės. Telšių teritorinės darbo biržos duomenimis, nukreiptų asmenų į aktyvias darbo rinkos priemones beveik nepasikeitė: 2012 m. buvo nukreipti 177 asmenys, o 2014 m. – 174 asmenys, t.y. 1,7 proc. mažiau. Populiariausia aktyvi darbo rinkos priemonė – remiamas įdarbinimas, kuria 2014 m. pasinaudojo 110 asmenų (12,59 proc. mažiau nei 2012 m.). Paramos darbo vietoms steigti skaičius ataskaitiniu laikotarpiu sumažėjo nuo 52 iki 34. Profesinio mokymo asmenų skaičius padidėjo 2 kartus - nuo 15 iki 30 asmenų (žr. 11 lentelėje).

11 lentelė. Nukreipta į aktyvias darbo rinkos priemones

	2013 m.	2014 m.	2015 m. lapkritis
Nukreipta į aktyvias darbo rinkos priemones	177	169	174
Iš jų profesinis mokymas	15	8	30
Iš jų remiamas įdarbinimas	108	131	110
Iš jų parama darbo vietoms steigti	52	30	34

Šaltinis: Telšių teritorinė darbo birža

Specialistų poreikis Telšių teritorinė darbo birža nuolat rengia darbdavių apklausas dėl planuojamų steigti darbo vietų ir specialistų poreikius. Remiantis 2015 m. apklausos duomenimis, darbo vietų steigimas turėtų labiausiai didėti smulkaus ir vidutinio verslo privačiose įmonėse. 2015 m. labiausiai paklausūs bus patyrę ir kvalifikuoti visų sektorių darbininkai: suvirintojai, tinkuotojai, tarptautinio krovinių vežimo transporto priemonės vairuotojai, autotransporto priemonių remonto šaltkalviai, automatikos rangos derintojai, elektrikai, plataus profilio

statybininkai, darbininkai izoliuotojai, siuvėjai, baldų apmušėjai ir giminiškų profesijų darbininkai, padavėjai, mėsininkai, žuvų ir jūros gėrybių dorotojai, virėjai. Specialistams, turintiems aukštąjį išsilavinimą, prognozuojama įsidarbinti automatikos ir elektros inžinieriais, personalo ir profesinio orientavimo specialistais, maisto produktų ir gėrimų technologais, informacinių technologijų ir ryšių sistemos specialistais, statybos inžinieriais ir architektais²³.

Profesinis ugdymas ir mokymas. Vienas svarbiausių veiksnių, sprendžiant gyventojų užimtumo problemas yra darbo rinkos poreikius atitinkantis profesinis švietimas. Renkantis perspektyvų turinčias profesinio ugdymo kryptis būtina atsižvelgti į turimus Rietavo savivaldybės situaciją gamtinius, žmogiškuosius išteklius, tradicijas, augantį paslaugų sektoriaus potencialą. *Rietavo savivaldybėje profesinis orientavimas yra integruotas į formaliojo švietimo programą, papildomų veiklų nėra organizuojama. Rietavo mieste trūksta įstaigų ar organizacijų nuolat teikiančių neformalaus profesinio mokymo paslaugas.* Neformalus profesinis mokymas organizuojamas pavienių vykdomų projektų pagalba. Vienas ryškiausių pavyzdžių: 2012 – 2015 metais Žemaitijos kolegija kartu su Rietavo verslo informacijos centru vykdė projektą „Pietų Baltijos mokymo programa“, jo metu buvo diegiamas profesinio mokymo tarptautinis mobilumas, 20 studentų atliko praktikas ir ugdė profesinius įgūdžius įmonėse užsienio šalyse, formavosi profesinio mokymo įstaigų, studentų ir įmonių bendradarbiavimo tinklai Pietų Baltijos regione. Rietavo mieste veikia Žemaitijos kolegija. Kolegija siūlo šias studijų programas: buhalterinė apskaita, verslo vadyba, informacinių sistemų inžinerija, elektros įrenginių eksploatavimas, geodezija ir žemėtvarka, automobilių techninis eksploatavimas, dekoratyvioji želdininkystė, agroverslų technologijos. Kolegija teikia ir neformalaus profesinio mokymo paslaugas. Ne visos Žemaitijos kolegijos siūlomos specialybės yra paklausios darbo rinkoje Rietavo savivaldybėje, todėl nepaisant fakto, kad 2014 m. Žemaitijos kolegijos absolventai pirmavo tarp Lietuvos kolegijų pagal absolventų įsidarbinimą (tik 8,3 proc. Žemaitijos kolegijos absolventų nerado darbo)²⁴, dalis baigusiųjų studijas dirba ne pagal specialybę arba ieško geresnių darbo sąlygų kitose savivaldybėse, kur už tą patį darbą mokama daugiau, pvz. Klaipėdos mieste, esančiame už 50 km nuo Rietavo. Pažymėtina, kad 2016 m. Studijų kokybės akreditavimo centrui nutarus neakredituoti Žemaitijos kolegijos²⁵ yra kol kas neaiški šios aukštosios mokyklos, dėstytojų ir studentų perspektyva. Tai – dar viena priežastis sąlygojanti žmonių, turinčių specialybę migraciją iš savivaldybės, todėl siekiant padidinti jaunų žmonių įsidarbinimo regione galimybes, būtina didinti darbo vietų įvairovę, skatinti darbdavių ir mokslo įstaigų bendradarbiavimą.

²³ Telšių teritorinės darbo biržos aptarnaujamos teritorijos darbo rinkos prognozė 2015 metams. Nuoroda internete: <http://www.ldb.lt/TDB/Telsiai/DarboRinka/Documents/TDB%202015%20%20darbdav%20progn%20analiz%20C4%2097.doc>. Žiūrėta 2016-01-14

²⁴ Žurnalas „Veidas“, 2014 m. birželio 17 d. Nr.24. „Aukštųjų mokyklų absolventai bedarbiai – dvi Neringos savivaldybės“

²⁵ Studijų kokybės vertinimo centras: Pakartotinio vertinimo metu Žemaitijos kolegijos veikla įvertinta neigiamai. Nuoroda internete: <http://www.skvc.lt/default/lt/naujienos/pranesimai/pakartotinio-vertinimo-metu-zemaitijos-kolegijos-veikla-ivertinta-neigiamai->

APIBENDRINIMAS

Aktualiausia Rietavo problema – nedarbas, darbo vietų kūrimo ypač jaunimui trūkumas. Ši problema įtakoja gan lėtą jaunimo nedarbo mažėjimą, kuris gerokai atsilieka nuo Lietuvos vidurkio ir sąlygoja didelę jaunimo ir darbingo amžiaus žmonių migraciją. Siekiant spręsti darbo vietų kūrimo problemą, būtina skatinti verslų steigimą ir plėtrą, ugdyti gyventojų ypač jaunimo verslumą, pasiūlyti profesinį mokymą atitinkantį Rietavo miesto poreikius, per savanorystę ir praktiką skatinti darbo rinkai reikalingų įgūdžių įgijimą.

Analizuojamu laikotarpiu Rietave mažėjo išlaidos, skirtos socialinėms pašalpoms, tačiau didėjo socialinių paslaugų poreikis. Tam didžiausią įtaką turėjo nedarbas ir gyventojų senėjimas. Visgi, socialinių paslaugų poreikis Rietave yra patenkinamas, išplėtotą soc. paslaugų sfera ir infrastruktūra. Siekiant išlaikyti aukštą paslaugų kokybę ir visiškai užtikrinti vietos gyventojų poreikius būtini alternatyvūs savivaldybės biudžetui finansiniai ištekliai, būtina spręsti ir informacijos apie prieinamas soc. paslaugas trūkumo problemą.

Rietave veikia aktyvios NVO, turinčios projektų rengimo ir įgyvendinimo patirtį, kurios galėtų prisidėti prie jaunimo užimtumo problemų sprendimo, pasiūlyti poreikius atitinkančių soc. paslaugų, skatinti socialiai pažeidžiamų gyventojų įtrauktį.

Ekonominė situacija

Turizmas. Savivaldybės rekreacinį gamtinį potencialą formuoja 5 valstybiniai draustiniai: Didžiausios upės Rietavo savivaldybėje: Minija, Jūra ir Aitra. Jūra, tekanti per Rietavo miestą yra įtraukta į nacionalinės reikšmės vandens turizmo trasas (Jūros turistinė trasa). Visa tai sudaro rekreacinio, gamtinio ir kultūrinio turizmo plėtros potencialą.

Patraukliausi Rietavo savivaldybės lankomi objektai: Rietavo dvaro sodyba, Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejus, Rietavo Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčia, Lopaičių piliakalnis ir šventvietė, Aukštojo tyro telmologinis draustinis ir Ruškio kraštovaizdžio draustinis. Rietavo dvaro sodyba, Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejus ir Lopaičių piliakalnis yra įtraukti į nacionalinės reikšmės turistinį maršrutą „Žemaitijos keliai“. Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejus su Oginskių istorija ir materialiuoju paveldu (Rietavo dvaro sodyba) patenka į kultūros kelią „Oginskių kultūros kelias“. Rietavo savivaldybė ypač patogi turizmo požiūriu: pietuose ją kerta automagistralė Kaunas-Klaipėda, rytuose ribojasi su Varnių regioniniu parku, šiaurėje – su Žemaitijos nacionaliniu parku.

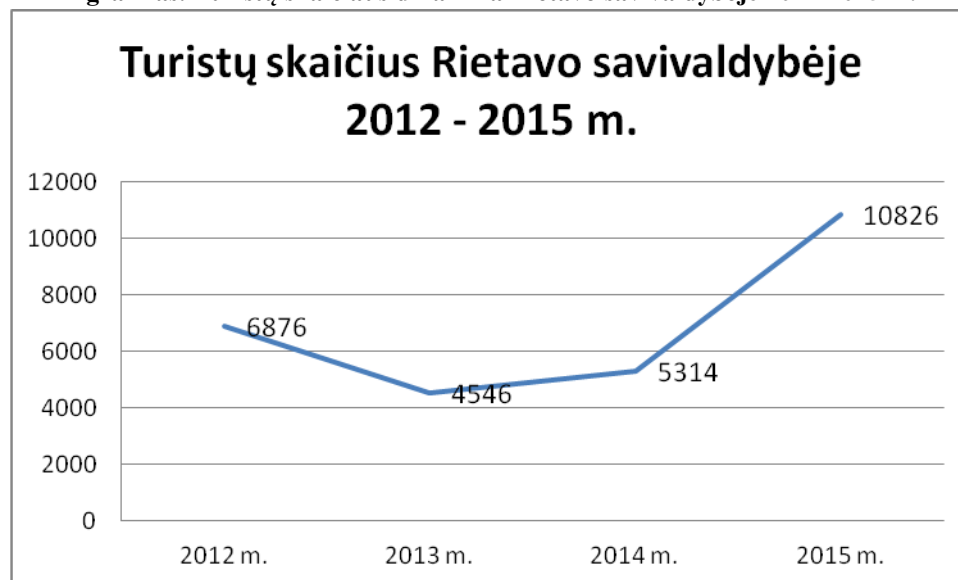
Plėtodama turizmą Rietavo savivaldybė 2014 m. įgyvendino projektą „*Dalies Rietavo Oginskių dvaro sodybos parko sutvarkymas, pritaikant turizmo reikmėms (II etapas)*“, kurio metu pradėta tvarkyti Rietavo Oginskių dvaro sodybos parko teritorija, pritaikyta kultūros ir turizmo reikmėms, turiningam lankytojų poilsiui ir laisvalaikio praleidimui. Išvalytas Baltųjų Lelijų tvenkinys, dalis Jaujupio upelio vagos ir sutvarkytos prieigos. 2015 m. įgyvendina projektą „*Rietavo Oginskių dvaro sodybos parko su prieigomis specialiojo plano ir Rietavo*

*Oginskių dvaro sodybos parko su prieigomis detaliojo plano rengimas*²⁶. Vidaus reikalų ministro 2015 m. rugsėjo 3 d. patvirtintoje Telšių regiono integruotoje teritorijų vystymo programoje 2016 – 2019 m. numatoma sutvarkyti Rietavo kunigaikščių Oginskių dvarvietę ir pritaikyti bendruomeniniams poreikiams, naujų paslaugų teikimui, aktualizuoti kultūros paveldo objektus, prisidedant prie naujos kokybės viešųjų erdvių sukūrimo, pritaikant kultūros, edukacinėms ir rekreacijos reikmėms Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejų ir Plungės M. Oginskio dvaro sodybos pastatą – žirgyną, įrengti poilsio ir rekreacijos zoną šalia Rietavo kunigaikščių Oginskių dvarvietės. Iš viso tam planuojama 1,228 mln. Eur.²⁷

Prie turizmo plėtros prisideda ir VšĮ Rietavo turizmo ir verslo informacijos centro veikla. Be kitų tų projektų, šis centras įgyvendino projektą „Vietos produktų vertės didinimas Rietavo savivaldybėje“, kurio pagalba sukuriama virtuali amatininkų, šeiminkų, liaudies meistrų duomenų bazė ir centras, pristatantis amatininkus ir jų gaminius, pagerinami jų verslumo ir rinkodaros gebėjimai padidinant jų ir jų gaminamų prekių žinomumą, apyvartą.²⁸

4 grafike pateikiamas turistų, apsilankiusių Rietavo savivaldybėje skaičius 2012 – 2015 metais.

4 grafikas. Turistų skaičiaus dinamika Rietavo savivaldybėje 2012-2015 m.

Šaltinis – Rietavo savivaldybės administracija

Kaip matome iš grafiko, turistų skaičius 2015 m. išaugo daugiau kaip 2 kartus, lyginant su ankstesniais metais. Tačiau tikėtina, kad turistų skaičiaus augimas buvo susijęs ir su faktu, kad

²⁶ Rietavo savivaldybės administracijos direktoriaus ataskaita už 2014 metus.

²⁷ Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministro 2015 m. rugsėjo 3 d. Įsakymas Nr. 1V-684 „Dėl Telšių regiono integruotos teritorijų vystymo programos patvirtinimo“

²⁸ Rietavo turizmo ir verslo informacijos centro puslapis internete. Nuoroda: <http://www.rietavovic.lt/projektai/projektas-vietos-produktu-vertes-didinimas-rietavo-savivaldybeje/id-8> Žiūrėta 2016-01-14.

UNESCO 2015 m. paskelbė M.K. Oginskio metais, todėl daugiau turistų atvyko apžiūrėti Oginskių dvaro sodybą ir jos apylinkes. Tačiau tik nedidelė dalis turistų nakvoja Rietave. 2012 m. Rietavo mieste buvo užsakyta 50, o 2013 – 2014 m. - po 70 lovadienių.

2015 m. Rietavo verslo informacijos centras buvo pertvarkytas į Rietavo turizmo ir verslo informacijos centrą, tačiau turizmo informacijos srityje daromi tik pirmieji žingsniai. Didžiausią įdirbį ir veiklą centras koncentruoja į verslo informavimą, konsultavimą ir plėtrą, verslumo idėjų sklaidą. Todėl siekiant išlaikyti ir didinti turistų srautus būtina ir toliau vystyti infrastruktūrą, susijusią su turizmu.

Verslas. Didžioji dalis vykdomos ūkinės veiklos priskiriama smulkiam ir vidutiniam verslui, kuris įtakoja Rietavo užimtumo situaciją ir ekonomikos būklę bei plėtrą Rietavo savivaldybėje. Didelį vaidmenį ekonomikoje vaidina individualia veikla užsiimančios asmenys. Bendrai Rietavo savivaldybėje 2012 - 2015 m. smulkių ir vidurinių įmonių skaičius didėjo nuo 126 iki 140. Per 2012 – 2015 m. Rietave nuosekliai augo mažų ir vidutinių įmonių skaičius, kurių veiklos rūšis – miškininkystė, žemės ūkis ir žuvininkystė (2012 m. – 14, 2015 m. – 22) taip pat įmonių, užsiimančių profesine, moksline, technine veikla (2012 m. – 7, 2015 m. – 13).²⁹. Pagal veiklos rūšis 2015 m. pradžioje Rietave daugiausia yra įmonių veikiančių transporto ir saugojimo srityje (34), didmeninė ir mažmeninė prekyba, variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas (33) miškininkystė, žemės ūkis ir žuvininkystė (22).

Apertiant per pastaruosius 3 metus įregistruotus ūkio subjektus ir fizinius asmenis, norinčius užsiimti komercine veikla, 12 lentelėje pateikiama situacija Rietavo savivaldybėje 2012-2014 m.

12 lentelė. 2012 – 2014 m. įregistruoti ūkio subjektai ir asmenys Rietavo savivaldybėje besiverčiantys komercine veikla

Metai	UAB	Mažoji bendrija	IĮ	Bendrijos	Asociacijos	Labdaros org.	VŠĮ	Klubai	Ind. veikla	Verslo liudij.	IŠ viso:
2012	7	2	2	0	-	-	-	1	67	475	554
2013	10	4	1	0	0	1	0	0	73	426	515
2014	7	0	0	0	2	0	0	0	81	290	380

Šaltinis: Rietavo turizmo ir verslo informacijos centro ataskaita už 2014 m.

Iš lentelės matome, kad nors kiekvienais metais užregistruojama šiek tiek daugiau asmenų, norinčių užsiimti individualia veikla, tačiau mažėja asmenų, išsiimančių verslo liudijimus, nedidėja steigiamų įmonių skaičius.

VŠĮ Rietavo turizmo ir verslo informacijos centro duomenimis Rietavo mieste 2012 m. buvo įregistruota 11 įmonių, 2014 m. – tik 7. 2012 m. Rietavo mieste veikė 83 įmonės, 2014 m. – 82. *Įmonių skaičius nedaug sumažėjo, tačiau tai skiriasi nuo bendrų Lietuvos tendencijų – įmonių skaičiaus didėjimo (16,22 proc.).*

²⁹ Rietavo turizmo ir verslo informacijos centro veiklos ataskaita už 2014 metus.

12 lentelėje pateikiamas veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius 2013 m. ir 2015 m. pradžioje pagal pajamų grupes.

13 lentelė. Veikiančių ūkio subjektų skaičius pagal pajamų grupes metų pradžioje

Pajamų grupės	Rietavo savivaldybė			Telšių apskritis			Lietuvos Respublika		
	2013 m.	2015 m.	Pokytis, proc.	2013 m.	2015 m.	Pokytis, proc.	2013 m.	2015 m.	Pokytis, proc.
Iš viso pagal pajamų grupes	200	168	-16,00	3263	3148	-3,53	86929	93017	+7,00
0,29– 5792,11 EUR	81	35	-56,80	1096	831	-24,18	28179	26949	-4,36
5792,40–14480,71 EUR	11	13	+18,18	256	251	-19,96	7201	8099	+12,47
14481,00–28961,71 EUR	14	18	+28,57	313	331	+5,75	8643	9051	+4,72
28962,00–72404,72 EUR	28	33	+17,86	409	473	+15,65	11271	13241	+17,48
72405,00–144809,72 EUR	19	21	+10,53	349	367	+5,16	8663	9497	+9,63
144810,01–289619,73 EUR	16	15	-6,25	301	316	+4,98	7221	8493	+17,62
289620,02–579239,75 EUR	15	16	+6,25	213	238	+11,74	5552	6192	+11,53
579240,04–1448099,80 EUR	8	8	0	165	165	0	4847	5448	+12,40
1448100,09–2027339,84 EUR	1	0	-	36	37	+2,78	1256	1382	+10,03
2027340,13–6950880,16 EUR	5	7	+40,00	87	96	+10,34	2813	3197	+13,65
6950880,44–28962001,56 EUR	2	2	0	31	35	+12,90	1021	1140	+11,66
28962001,85–39967562,27 EUR	0	0	0	2	3	+50,00	72	96	+33,33
39967562,56 EUR ir daugiau	0	0	0	5	5	0	190	232	+22,10

Šaltinis: Statistikos departamentas

Iš pateiktos lentelės duomenų galima daryti išvadą, kad 2013 – 2015 m. Rietavo savivaldybėje įmonių skaičius gan ženkliai sumažėjo, tai šiek tiek skiriasi nuo Telšių apskrities situacijos ir iš esmės – nuo bendros Lietuvos situacijos. Labiausiai sumažėjo mažų ir mikro įmonių, turinčių mažas pajamas skaičius – daugiau nei dvigubai. Nors iš pateiktų duomenų matyti, kad Lietuvoje didėjo vidutinių įmonių skaičius, Telšių apskrityje jis didėjo nežymiai, o Rietave nepasikeitė

Savarankiškai vykdoma veikla. Prie smulkaus ir vidutinio verslo priskiriami savarankiškai dirbantys asmenys, t.y. dirbantys pagal verslo liudijimus ir individualios veiklos

pažymą. 14 lentelėje pateikiami duomenys apie Rietavo mieste, savivaldybėje ir Lietuvoje bendrai įsigijusius verslo liudijimus ir individualios veiklos pažymą.

14 lentelė. Įsigijusieji verslo liudijimus ir individualios veiklos pažymas 2012 ir 2014 m.

Gyventojai, savarankiškai vykdančios veiklą	Rietavo miestas			Rietavo savivaldybė			Lietuvos Respublika		
	2012 m.	2014 m.	Pokytis, proc.	2012 m.	2014 m.	Pokytis, proc.	2012 m.	2014 m.	Pokytis, proc.
Asmenų įsigijusių verslo liudijimus, skaičius	316	193	-38,93	475	290	-38,95	78.253	89.451	14,31
Asmenys vykdančios individualią veiklą ³⁰	44	54	+22,72	67	81	+20,90	27.189	28.369	4,34

Šaltinis – VšĮ Rietavo turizmo ir verslo informacijos centras

Iš 14 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad 2012 – 2014 m. Rietavo mieste mažėja savarankiškai dirbančių žmonių skaičius. Jį lemia dirbančių pagal verslo liudijimus stiprus skaičiaus sumažėjimas (-38,93 proc.). Rietavo miesto situacija beveik identiška visos savivaldybės situacijai, tačiau labai skiriasi nuo bendrų Lietuvos tendencijų (+14,31 proc. augimas). Nors Rietavo savivaldybė išsiskiria iš aplinkinių savivaldybių pagal didžiausią verslo liudijimus įsigijusiųjų skaičių 1000 gyventojų - 64,9 (Klaipėdos raj. – 39,5, Plungės raj. – 35,7, Šilalės raj. – 31,8, Telšių raj. – 25,9)³¹, tačiau savarankiškai dirbančių asmenų skaičiaus spartus mažėjimas šį Rietavo pranašumą gali netrukus panaikinti. *Pažymėtina, kad iš visų gyventojų, savarankiškai vykdančių veiklą, tik 29 (8,05 proc.) yra jauni, 18-29 m. asmenys.*³²

Tiesioginės užsienio investicijos ir materialinės investicijos. Rietavo savivaldybė Lietuvoje išsiskiria itin mažais tiesioginių užsienio investicijų (TUI) rodikliais. 2012 m. TUI rodiklis 1 gyventojui buvo 0, 2013 – 2014 m. po 1 EUR ir tai yra žemiausias rodiklis visoje Lietuvoje (Lietuvos vidurkis – 4044 EUR, Telšių apskrities – 2004 Eur 1 gyventojui). 15 lentelėje pateikiamas materialinių investicijų dinamikos palyginimas Rietavo savivaldybėje

15 lentelė. Materialinių investicijos Rietavo savivaldybėje, Telšių apskrityje ir Lietuvoje 2012 – 2014 m.

	Materialinės investicijos, tūkst. Eur		
	2012 m.	2014 m.	Pokytis, proc.
Rietavo savivaldybė	10210	6579	-35,57
Telšių apskritis	225119	168814	-25,02
Lietuvos Respublika	5305553	5594813	+5,45

Šaltinis: Statistikos departamentas

³⁰ Išskyrus žemės ūkio individualią veiklą.

³¹ Lietuvos laisvosios rinkos institutas. Lietuvos mažųjų savivaldybių indeksas 2015.

³² 2014 metų jaunimo problemų sprendimų planų įgyvendinimo stebėseną. Prieiga internete: http://www.jrd.lt/uploads/FINAL_2015_08_28.pdf, žiūrėta 2016-01-05.

BVP augimas. Žemiau pateikiama informaciją apie BVP augimą Lietuvoje ir Telšių apskrityje.³³

16 lentelė. BVP 1 gyventojui Telšių apskrityje ir Lietuvoje

Regioninis BVP vienam gyventojui, to meto kainomis		tūkst. EUR	Palyginti su šalies vidurkiu, proc.
Lietuvos Respublika	2012	11.2	100
	2014	12.4	100
Telšių apskritis	2012	9	80.4
	2014	9.2	73.7

Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas

Iš pateiktos lentelės galima daryti išvadą, kad Telšių apskrities BVP 1 gyventojui ne tik yra mažesnis už Lietuvos vidurkį. *Telšių BVP auga lėčiau, nei didėja Lietuvos vidurkis, todėl nuosekliai didėja atotrūkis tarp Telšių apskrities BVP tenkančio 1 gyventojui ir Lietuvos BVP vidurkio.* 2012 m. Telšių apskrities BVP 1 gyventojui siekė 80,4 proc. Lietuvos vidurkio, o 2014 m. – tik 73,7 proc. Siekiant padidinti BVP būtina užtikrinti investicijų ir verslo plėtrą šiame regione.

Vidutinis atlyginimas

Rietavo savivaldybė išsiskiria palyginti neaukšta gyventojų perkamąja galia. 17 lentelėje pateikiamas Lietuvos, Telšių ir Klaipėdos apskričių bei Klaipėdos miesto ir Rietavo savivaldybių vidutinio darbo užmokesčio palyginimas (neatskaičiavus mokesčių), 2012 IV ketvirtyje – 2015 m. III ketvirtyje neįskaičiuojant individualių įmonių.

17 lentelė. Darbo užmokesčio palyginimas

	Darbo užmokesčio, EUR				Pokytis, lyginant su 2012 m. IV ketv. proc.
	2012 m. IV ketv.		2015 m. III ketv.		
	Suma	% nuo Lietuvos vidurkio	Suma	% nuo Lietuvos vidurkio	
Lietuvos Respublika	646,4	100	735,1	100	+13,72
Telšių apskritis	575,2	88,99	664,3	90,37	+15,49
Rietavo savivaldybė	526,7	81,48	647,7	88,11	+22,97
Klaipėdos apskritis	640,6	99,1	726,8	98,87	+13,46
Klaipėdos miesto	694,1	107,38	791,1	107,62	+13,97

Šaltinis: Statistikos departamentas

³³ Lietuvos statistikos departamentas renka ir skaičiuoja informaciją tik apskričių pagrindu. Savivaldybės statistika atskirai neišskiriama.

Iš lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad vidutinis mėnesinis darbo užmokestis Rietavo savivaldybėje 2015 m. III ketvirtį neatskaičius mokesčių (647,7 Eur) buvo vienas žemesnių Lietuvoje, žemesnis už apskrities vidurkį ir buvo tik 88,11 proc. Lietuvos vidurkio, nepaisant to, kad jis augo sparčiau, nei vidutinis atlyginimas apskrityje. 2015 metų III ketvirtį, Rietavo savivaldybėje už tą patį ar labai panašų darbą atlyginimai buvo mažesni vidutiniškai 79,1 EUR per mėnesį palyginti su Klaipėdos apskritimi, o lyginant su Klaipėdos miesto savivaldybe – net 143,4 EUR.

Pagalba pradėdant ar plėtojant verslą. 2001-aisiais Rietavo savivaldybėje buvo įsteigtas smulkaus ir vidutinio verslo rėmimo fondas, kuriam kasmet, tvirtinant biudžetą, skiriama lėšų. Rietavo savivaldybė 2012 m. skyrė 7 subjektams paramą smulkaus ir vidutinio verslo plėtrai, kurios vertė – 5,72 tūkst. Lt, 2013 m. – 17 asmenų už 10 tūkst. Lt, 2014 m. – 13 asmenų 7,713 tūkst.Lt.

Remiantis Rietavo miesto gyventojų apklausos duomenimis, didelė dalis respondentų (26,7 proc.) mano, kad smulkaus ir vidutinio verslo kūrimosi situacija Rietavo mieste nesikeičia, o manančiųjų, kad situacija iš dalies arba iš esmės pagerėjo (29,5 proc.) yra maždaug tiek pat, kiek ir manančiųjų priešingai (27,6 proc.). Respondentai pasigenda aktyvesnės politikos gerinant verslo sąlygas Rietavo mieste. Trečdalis respondentų (33,6 proc.) mano, kad veikla per pastaruosius 5 metus nesikeitė, 21,6 proc., mano kad veikla iš dalies arba iš esmės pagerėjo, o 24,6 proc. - iš dalies arba iš esmės pablogėjo.

Organizacijų skatinančių verslo kūrimą ir plėtrą Rietave nėra daug. Žinomiausia - VšĮ Rietavo turizmo ir verslo informacijos centras teikia nemokamą informaciją tiek asmenims ketinantiems pradėti verslą, tiek verslininkams. (Nemokamos paslaugos galimos tik dėka RTVIC inicijuojamų ir įgyvendinamų tarptautinių projektų, nes nėra valstybinių programų kurios įgalina teikti nemokamą pagalbą verslo skatinimui) Verslininkai, visuomenės atstovai gali konsultuotis įvairiais jiems rūpimais klausimais: įmonės steigimo, reorganizavimo, patentų išdavimo, finansinių lėšų paieškos, buhalterinės apskaitos, jiems rengiami mokymai, įvairūs kursai (kalbų mokymo, kompiuterinio raštingumo ir pan.) teikiama pagalba didinant konkurencingumą ir veiklos veiksmingumą, užmezgant tarptautinius bendradarbiavimo kontaktus su kitų šalių verslininkais. Centras 2012 – 2014 m. įgyvendino 6 tarptautinius projektus, priimdamas užsienio šalių gerą patirtį, kurdamas tarptautinius ryšius su panašiomis įstaigomis užsienyje, ieškodamas verslo partnerių Rietavo verslininkams, skatindamas atskirų socialinių grupių, pvz. – moterų verslumą. Nuo 2015 m. įgyvendinami 7 tarptautiniai projektai ir rengiamos dar kelios paraiškos. Per šį laikotarpį centro biudžetas išaugo daugiau kaip 2 kartus: nuo 263,87 tūkst Lt 2012 m. iki 565,9 tūkst Lt 2014 m.

Konsultavimą verslo pradžios ir plėtros klausimais taip pat teikia ir Žemaitijos kolegijos Rietavo filialas, privatus asmuo Laima Dockeyvičienė, Žemės ūkio rūmų atstovas Rietavo savivaldybėje ir Žemės ūkio konsultavimo tarnybos Rietavo biuras (žemės ūkio subjektams), taip pat asociacija „Rietavo moterų užimtumo centras“, asociacija „Pieno kelias“.

Vietos veiklos grupė „Rietavo iniciatyvos“ turi patirties įgyvendinant, administruojant vietos plėtros strategiją (apie 2 mln eurų vertės) ir sistemingai dirbdama su Rietavo organizacijomis, padėjo joms išugdyti projektinio darbo įgūdžius.

Siekiant paskatinti nuosavo verslo plėtrą, darbo vietų Rietavo mieste kūrimą, būtina plėtoti gyventojų verslumui didinti skirtas neformalias iniciatyvas (pvz. - besikuriančio verslo (įskaitant savarankišką veiklą pradedančius asmenis) konsultavimas, pagalba randant tiekėjus, klientus; verslui (įskaitant savarankišką veiklą pradedančius asmenis) pradėti reikalingų priemonių suteikimas; mentorystė „verslas verslui“, teikiant konsultacijas konkretaus verslo kūrimo ir plėtros klausimais), didesnę dėmesį skirti paauglių ir jaunimo bei 30-44 m. amžiaus žmonių verslumo skatinimui.

APIBENDRINIMAS:

Vertinant bendrą ekonominę situaciją Rietavo mieste, galima konstatuoti, jog miesto ekonominė situacija yra gana patenkinama. Vyrauja smulkios ir vidutinės įmonės, beveik nėra tiesioginių užsienio investicijų, mažėja materialinės investicijos. BVP sukuriama 1 gyventojui yra mažesnis nei Lietuvos vidurkis. Pastaraisiais metais atlyginimai Rietave didėjo sparčiau lyginant su apskrities ir Lietuvos vidurkiais, tačiau gyventojų perkamoji galia yra mažesnė nei Lietuvos vidurkis. Verslo plėtra nėra pakankama, nepaisant didžiausio lyginant su kaimyninėmis savivaldybėmis verslo liudijimus pasiėmusiųjų skaičiaus, kuris taip pat palaipsniui mažėja.

Kadangi Rietavas pasižymi patogia geografinė padėtimi, gamtos, istorijos kultūros ir architektūros paveldu, būtina išnaudoti šiuos privalumus, pritraukiant investicijas, plėtojant verslą, kuriant naujas darbo vietas. Turizmo potencialas, ES skiriamos investicijos 2014-2020 m. periodui, galima pagalba steigiant ir plėtojant verslą, aktyvi gyventojų savarankiška veikla, aktyvus užsienio šalių gerosios patirties perėmimas verslumo skatinimo, verslo plėtojimo srityse yra tinkamos prielaidos aktyvaus gyventojų verslumo ugdymo ir verslo steigimo bei plėtros skatinimo galimybei išnaudoti, kuri prisidėtų prie nedarbo mažinimo ir vietos ekonominės situacijos gerinimo.

Viešoji infrastruktūra

Rietavo mieste veikia Rietavo Lauryno Ivinskio gimnazija (su pradinio ugdymo skyriumi), 1 pagrindinė mokykla, 1 lopšelis-darželis, 1 meno mokykla. Mokinių skaičius 2012 – 2014 m. sumažėjo 7,64 proc.: nuo 784 mokinių 2012 m., iki 724 mokinių 2014 m.

Savivaldybėje veikia Rietavo kultūros centras. Rietavo kultūros centre su filialais yra su 25 meno mėgėjų kolektyvai. Per 2014 metus Rietavo kultūros centre ir jo filialuose buvo suorganizuota 241 renginių (teminiai vakarai, teatralizuotos šventės, koncertai, vaidinimai, poilsio vakarai, vakaronės, diskotekos, spektakliai, koncertai, parodos ir kt., kuriuose renginiuose apsilankė apie 19718 lankytojų). Rietave veikia Oginskių kultūros istorijos muziejus, Irenėjaus Oginskio viešoji biblioteka. Rietavo savivaldybės Irenėjaus Oginskio viešoji biblioteka ir jos filialai yra kompiuterizuoti ir prijungti prie interneto tinklo. 2013-2015 m. planuojama visuose

filialuose įdiegti vieningą bibliotekų tarpžinybinės sveikatos ir kompiuterizavimo modelį–programą LIBIS. Viešojoje bibliotekoje veikia 13 darbo vietų suaugusiųjų (1 iš jų skirta akliems ir silpnaregiams) ir 4 darbo vietų vaikų interneto skaityklos.

Remiantis Rietavo miesto gyventojų apklausos duomenimis, viena iš penkių Rietavo miesto stiprybių yra Rietavo muziejus ir nuolat organizuojami kultūros renginiai, ikimokyklinių įstaigų, popamokinės veiklos prieinamumas.

Rietavo savivaldybėje veikia 8 sporto klubai, kurie visus metus rengia sporto renginius. Vasarą organizuoja sporto šventes, kuriose dalyvauja norintys žmonės. Tiek gimnazija, tiek Žemaitijos kolegija turi atvirus sporto aikštynus bei sporto sales, tačiau norinčių sportuoti skaičius yra didesnis, nei gali talpinti šių ugdymo įstaigų sporto salės. Šiuo metu statomas kompleksinis sporto centras, galintis talpinti iki 1000 žmonių. Šio centro atsiradimas turėtų patenkinti norinčių sportuoti poreikius.

Didžioji dalis Rietavo miesto verslo objektų yra susitelkę centrinėje miesto dalyje, kur pritraukiama daug lankytojų, verslo paslaugų vartotojų, verslo atstovų. Patogi įmonių geografinė padėtis, gerai išvystytas susisiekimo infrastruktūros tinklas sudaro palankias sąlygas tolimesnei verslo plėtrai ir naujo verslo kūrimui. Siekiant išlaikyti esamas verslo pozicijas bei jas sustiprinti, tikslinga kompleksiskai investuoti į patrauklios aplinkos verslui kūrimą.

Rietavo savivaldybės seniūnijose daugėja kompiuterinės technikos ir programinės įrangos. Skyriuose ir seniūnijose įdiegtos ir naudojamos buhalterinės apskaitos, valstybinės žemės nuomos administravimo, socialinių pašalpų, deklaracijų ir kitos kompiuterinės programos. Nuo 2012 m. Savivaldybėje veikia „Vieno langelio“ principas. Darbuotojai gali neribotai naudotis internetu tinklu. Elektroninio pašto serveris suteikia galimybę naudotis patikimomis elektroninio pašto paslaugomis.

Rietave trūksta įrengtos viešosios erdvės su modernia infrastruktūra, pritaikyta kultūros renginiams, masiniams renginiams, šventėms, aktyviam laisvalaikiui ir sportui. Masiniai renginiai šiuo metu vyksta Rietavo Oginskių dvaro parke, kuris turi istorinio paveldo statusą, todėl ten yra ribotos galimybės organizuoti įvairius masinius renginius. Parke yra nedidelė estrada, šiame parke porą kartų per metus organizuojamos miesto šventės (Joninės ir šv. Mykolo diena). Yra įrengti takai pasivaikščiavimui, bėgiojimui. Parko teritoriją kerta upė Jūra, tačiau miesto teritorijoje nėra įrengta vietų pasimaudyti, pliažų, poilsiaviečių, erdvių aktyviam poilsiui. Mieste taip pat nėra nei vienos vaikų žaidimo aikštelės. Parkas ir kitos susibūrimo vietos nepritaikytas žmonėms su judėjimo negalia

Per 2014 m. – 2015 m. mieste buvo įgyvendinti įvairūs projektai, gerinantys miesto infrastruktūrą: atlikta Plungės gatvės rekonstrukcija, šalia jos įrengtas pėsčiųjų ir dviratininkų takas, kuriamas Rietavo miesto pėsčiųjų-dviračių takas, pradėtas tvarkyti Rietavo Oginskių dvaro sodybos parkas, pritaikant jį turizmo reikmėms, renovuotas Rietavo savivaldybės pastatas Parko g. 10, pradėti atnaujinti savivaldybei priklausantys viešieji pastatai, parengtas Rietavo Oginskių dvaro sodybos parko su prieigomis specialiojo plano ir Rietavo Oginskių dvaro sodybos parko su prieigomis detalusis planas, planuojama rengti Poilsio ir rekreacinė zona šalia Rietavo kunigaikščių Oginskių dvarvietės, planuojama sutvarkyti dvarvietę ir pritaikyti ją bendruomenės

poreikiams, naujų paslaugų teikimui, atnaujintas Šilumos ūkio specialusis planas ir pastatyta nauja Rietavo miesto katilinė, didinant gyvenamosios aplinkos patrauklumą, kompleksiskai atnaujinti Rietavo miesto gyvenamųjų namų kvartalai.

Remiantis Rietavo miesto gyventojų apklausos rezultatais, paprašyti įvardinti 5 svarbiausias miesto stiprybes, daugiausia respondentų kaip didžiausią Rietavo miesto stiprybę įvardino sutvarkytą ir jaukią miesto aplinką.

APIBENDRINIMAS:

Vertinant Rietavo miesto infrastruktūrą, pažymėtina, jog ne visa viešoji infrastruktūra tolygiai išvystyta. Mieste yra veikiančių kultūros įstaigų, atvirųjų sporto aikštynų, pradėtas statyti sporto kompleksas, kuris turi patenkinti miestiečių bei svečių poreikį sportuoti uždaruose aikštynuose. Planuojama pritaikyti Rietavo Oginskių dvaro sodybos parką ir kitas viešąsias miesto erdves įvairaus amžiaus miestiečių ir turistų poreikiams: atnaujinti ir įrengti pėsčiųjų ir dviračių takus, apšviesti juos, atnaujinti ir įrengti suoliukus, įrengti vaikų žaidimo ir aktyvaus poilsio aikštes, poilsia vietas. Planuojama įrengti aikštę su pilna infrastruktūra, kurioje galėtų vykti masiniai kultūriniai ir pramoginiai renginiai: šventės, koncertai, festivaliai. Miestas gali tapti kultūros ir laisvalaikio renginių ir tuo pačiu - turistų traukos centru, jei turima ir vystoma miesto infrastruktūra bus efektyviau "įdarbinta", t.y. atnaujinant ir įrengiant viešąsias erdves bus sudarytos galimybės plėtotis verslui, pirmiausia – bendruomenės ir socialiniam verslui, susijusiam su amatais, turizmu, kultūra, paslaugų ir kitam verslui, kuris prisidės prie geresnio miesto reprezentavimo, kultūros, laisvalaikio, pramoginių ir kitokių renginių pritraukimo į miestą, kuris išspręstų mir miestiečiams aktualią turiningo laisvalaikio praleidimą. Plėtojant socialinį ar bendruomeninį verslą, būtų ne tik sprendžiami miestui aktualūs gyventojų užimtumo ir verslumo klausimai, įtakojantys gyvenimo kokybę Rietavo mieste. Pajamos iš verslo galėtų prisidėti prie sukurtos infrastruktūros išlaikymo, atnaujinimo ir plėtros.

RMVVG teritorijos SSGG analizė

Stiprybės	Stiprybę pagrindžianti informacija, prielaidos
<p>1. Geografinė padėtis patogi transporto, logistikos, aptarnavimo sektorių plėtrai, Geras susisiekimas. Gausūs gamtiniai ir kultūros ištekliai. Regiono identitetas.</p>	<p>Rietavo savivaldybė yra patogioje geografinėje padėtyje, pietuose Rietavo savivaldybę kerta didžiausia Lietuvos automagistralė Nr. A1 Kaunas – Klaipėda, rytuose ribojasi su Varnių regioniniu parku (Telšių r.), šiaurėje – su Žemaitijos nacionaliniu parku (Plungės r.). Vakaruose savivaldybė yra 49 km nutolusi nuo Klaipėdos ir apie 74 km – nuo Palangos.</p> <p>Per miestą tekanti Jūros upė yra įtraukta į nacionalinės reikšmės vandens turizmo trasas (Jūros turistinė trasa).</p> <p>Rietavo dvaro sodyba, Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejus ir Lopaičių piliakalnis yra įtraukti į nacionalinės reikšmės turistinį maršrutą „Žemaitijos keliai“. Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejus su Oginskių istorija ir materialiuoju paveldu (Rietavo dvaro sodyba) patenka į kultūros kelią „Oginskių kultūros kelias“.</p>
<p>2. Aktyvios, patirtį verslo konsultavimo verslumo skatinimo srityje turinčios įstaigos ir NVO</p>	<p>VšĮ „Rietavo turizmo ir verslo informacijos centras“ 2012 – 2014 m. įgyvendino 6 tarptautinius projektus, perimdamas užsienio šalių gerąją patirtį, kurdamas tarptautinius ryšius su panašiomis įstaigomis užsienyje, ieškodamas verslo partnerių Rietavo verslininkams, skatindamas atskirų socialinių grupių, pvz. – moterų verslumą. Nuo 2015 m. įgyvendinami 7 tarptautiniai projektai ir rengiamos dar kelios paraiškos. Per šį laikotarpį centro biudžetas išaugo daugiau kaip 2 kartus: nuo 263,87 tūkst Lt 2012 m. iki 565,9 tūkst Lt 2014 m., absoliuti dauguma lėšų – projektų įgyvendinimui skirtos lėšos iš įvairių fondų ir programų.</p> <p>Asociacija Vietos veiklos grupė „Rietavo iniciatyvos“ – patirtis įgyvendinant vietos plėtos strategiją (apie 2 mln. eurų vertės), ugdant potencialių projektų vykdytojų įgūdžius,</p> <p>Patirtį verslumo skatinimo projektų įgyvendinime turi asociacija „Rietavo moterų užimtumo centras“, asociacija „Pieno kelias“.</p>

3. Pakankamai išplėtotas socialines, ir kitokias paslaugas teikiančių įstaigų tinklas	<p>Pakankamas viešąsias– kultūros, švietimo, socialines, sporto ir kt. paslaugas teikiančių įstaigų tinklas Rietavo mieste.</p> <p>Remiantis Rietavo miesto gyventojų apklausos duomenimis, viena iš penkių Rietavo miesto stiprybių yra Rietavo muziejus ir nuolat organizuojami kultūros renginiai, ikimokyklinių įstaigų prieinamumas</p>
4. Sparčiai vykdomų projektų, susijusių su viešosios infrastruktūros kūrimu ir modernizavimu, aplinkos tvarkymu įgyvendinimas.	<p>Per 2014 m. – 2015 m. mieste buvo įgyvendinti projektai, gerinantys miesto infrastruktūrą: atlikta Plungės gatvės rekonstrukcija, šalia jos įrengtas pėsčiųjų ir dviratininkų takas, kuriamas Rietavo miesto pėsčiųjų-dviračių takas, pradėtas tvarkyti Rietavo Oginskių dvaro sodybos parkas, pritaikant jį turizmo reikmėms, renovuotas Rietavo savivaldybės pastatas Parko g. 10, pradėti atnaujinti savivaldybei priklausantys viešieji pastatai, parengtas Rietavo Oginskių dvaro sodybos parko su prieigomis specialiojo plano ir Rietavo Oginskių dvaro sodybos parko su prieigomis detalusis planas.</p> <p>Remiantis Rietavo miesto gyventojų apklausos rezultatais, paprašyti įvardinti 5 svarbiausias miesto stiprybes, daugiausia respondentų kaip didžiausią Rietavo miesto stiprybę įvardino sutvarkytą ir jaukią miesto aplinką.</p>

Silpnybės	Silpnybę pagrindžianti informacija, prielaidos
1. Jaunimo nenoras likti mieste dėl sudėtingesnių įsidarbinimo galimybių	<p>Didžiausias procentinis gyventojų sumažėjimas pastebimas 7-13 m. amžiaus grupėje (10,1 proc.) bei 30-44 m. amžiaus grupėje – 8,84 proc. (šioje amžiaus grupėje vyrų skaičius padidėjo 9, tačiau sumažėjo 60 moterų), , toliau - jaunimo 14-29 m. amžiaus grupė – 4,17 proc.</p> <p>Per 2012 – 2014 m. Rietave nedarbas sumažėjo, tačiau kukliausiai mažėjo jaunų (16-25m.) žmonių nedarbas - 12 proc. Palyginimui – per tą patį laiką Lietuvoje jaunimo nedarbas sumažėjo 41,42 proc. (nuo 22091 iki 12942 asmens). Jaunimo nedarbo lygis Rietave (34,3 proc.) beveik dvigubai lenkia Lietuvos vidurkį (17,5 proc.).</p> <p>Remiantis Rietavo miesto gyventojų apklausos duomenimis, dauguma respondentų (57,5 proc.) mano, kad darbo vietų jaunimui kūrimo situacija per pastaruosius 5 metus iš dalies pablogėjo arba pablogėjo, manančių priešingai - 7,5 proc. Tarp 5 didžiausių Rietavo miesto problemų daugiausia respondentų atsakymuose įvardinta miesto problema - nedarbas, ypač akcentuotas atskirų socialinių</p>

	<p>grupių - jaunimo, moterų ir pagyvenusių žmonių nedarbas.</p> <p>Iš visų gyventojų, savarankiškai vykdančių veiklą, tik 29 (8,05 proc.) yra jauni (18-29 m. asmenys).</p>
2. Mažėjantis registruotų ir veikiančių smulkių ir vidutinių verslo įmonių skaičius	<p>Rietavo mieste 2012 m. buvo įregistruota 11 įmonių, 2014 m. – tik 7. 2012 m. Rietavo mieste veikė 83 įmonės, 2014 m. – 82. Įmonių skaičius nedaug sumažėjo, tačiau tai skiriasi nuo bendrų Lietuvos tendencijų – įmonių skaičiaus didėjimo (16,22 proc.).</p> <p>Remiantis Rietavo miesto gyventojų apklausos duomenimis, didelė dalis respondentų (26,7 proc.) mano, kad smulkaus ir vidutinio verslo kūrimosi situacija Rietavo mieste nesikeičia, o manančiųjų, kad situacija iš dalies arba iš esmės pagerėjo (29,5 proc.) yra maždaug tiek pat, kiek ir manančiųjų priešingai (27,6 proc.). Respondentai pasigenda aktyvesnės politikos gerinant verslo sąlygas Rietavo mieste. Trečdalis respondentų (33,6 proc.) mano, kad veikla per pastaruosius 5 metus nesikeitė, 21,6 proc., mano kad veikla iš dalies arba iš esmės pagerėjo, o 24,6 proc. - iš dalies arba iš esmės pablogėjo.</p>
3. Poreikius atitinkančio profesinio orientavimo, mokymo ir neformalaus švietimo bei ugdymo trūkumas	<p>Neformaliojo ugdymo paslaugas mieste jaunimui teikia 7 juridiniai asmenys, jų veiklose dalyvauja 15,5 proc. jaunų žmonių – tai yra ne tik pats mažiausias procentas Telšių apskrityje (Mažeikiai – 16,94 proc., Plungė – 29,42 proc., Telšiai – 46,37 proc.), bet ir gerokai skiriasi nuo Lietuvos vidurkio (30,89 proc.). Rietavo savivaldybėje profesinis orientavimas yra integruotas į formaliojo švietimo programą, papildomų veiklų nėra organizuojama. Rietavo mieste trūksta įstaigų ar organizacijų nuolat teikiančių neformalaus profesinio mokymo paslaugas išskyrus pavienius RTVIC, RMUC, VVG Rietavo iniciatyvos vykdomus projektus.</p>
4. Trūksta tiesioginių investicijų, mažėja materialinių investicijų kiekis	<p>Rietavo savivaldybė Lietuvoje išsiskiria itin mažais tiesioginių užsienio investicijų (TUI) rodikliais. 2012 m. TUI rodiklis 1 gyventojui buvo 0, 2013 – 2014 m. po 1 EUR ir tai yra žemiausias rodiklis visoje Lietuvoje. Materialinių investicijų kiekis Rietave 2012 – 2014 m. sumažėjo -35,57, šis procentas yra didesnis už Telšių apskrities vidurkį ir skiriasi nuo Lietuvos tendencijų (+5,45 proc.).</p>
5. Nedidelis savanorių, organizuojančių įvairias veiklas skaičius	<p>Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejaus, Rietavo turizmo ir verslo informacijos centras ir kitos organizacijos turi patirties ir gebėjimų vykdyti Rietavui naudingas iniciatyvas (Kultūros ir verslo partnerystė, Oginskių kultūros kelias, Pieno kelias ir pan.), tačiau trūksta savanorių, bendruomenės įsitraukimo organizuojant įvairius projektus ir veiklas.</p>

6. Nepakankamas socialinių ir kitokių paslaugų skaičius Rietavo mieste	Remiantis Rietavo miesto gyventojų apklausos rezultatais, galima įvardinti socialines ir kitokias paslaugas, kurių daugumai rietaviškių labai arba iš dalies trūksta. Tai - motyvavimas imtis aktyvios veiklos (60,4 proc.), praktika darbo vietoje (58,9 proc.), psichologinė ir krizių įveikimo pagalba (57,7 proc.) mokymai profesijai įgyti ar tobulinti (53,7 proc.), informavimas apie įvairiose organizacijose prieinamas soc. paslaugas (52,3 proc.), socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo (50 proc.), konsultavimo kuriant verslą (49,3proc.).
--	---

Galimybės	Galimybę pagrindžianti informacija, prielaidos
1. Jaunimo pritraukimas dirbti ir gyventi įgyvendinant įvairias užimtumo priemones	<p>Neformaliojo ugdymo paslaugas mieste jaunimui teikia 7 juridiniai asmenys, jų veiklose dalyvauja 310 (15,5 proc.) jaunų žmonių – tai gerokai skiriasi nuo Lietuvos vidurkio (30,89 proc.). Yra galimybės išnaudoti aktyvaus jaunimo potencialą</p> <p>Neformaliojo ugdymo paslaugas miesto jaunuoliams taip pat teikia RTVIC, RMUC ir VVG Rietavo iniciatyvos, įgyvendindamos projektus.</p>
2. Gerosios patirties panaudojimas skatinant socialinį ir bendruomeninį verslą ir amatus	<p>Telšių regiono integruotų teritorijų vystymo programa 1.1 uždavinio 1.1.2.(v) priemonė Rietavo savivaldybėje yra veikiančių įstaigų ir nevyriausybinių organizacijų, turinčių verslumo skatinimo projektų rengimo ir įgyvendinimo patirties. Gretimose savivaldybėse yra bendruomenių turinčių socialinio verslo gerosios patirties (Klaipėdos rajone - Lapių kaimo bendruomenė, Telšių rajone - UAB S.K Paslaugų socialinis verslas ir kt.), tarptautinė RTVIC ir VVG Rietavo iniciatyvos patirtis ir kontaktai, kurių būtų galimas perimti plėtojant socialinį ir bendruomeninį verslą Rietavo mieste</p>

<p>3. Turizmo išteklių plėtra, įvairių kultūros paveldo, lankytinų objektų pritaikymas turizmui skatinant naujų paslaugų srities verslų steigimą ir plėtrą</p>	<p>Siekiant išlaikyti turistų srautus ir susidomėjimą Rietavo miestu, būtinas tolimesnis efektyvus turizmo potencialo išnaudojimas – turizmo paslaugų ir infrastruktūros gerinimas.</p> <p>2014 – 2015 m. parengtas Rietavo Oginskių dvaro sodybos parko su prieigomis specialiojo plano ir Rietavo Oginskių dvaro sodybos parko su prieigomis detalusis planas, planuojama rengti Poilsio ir rekreacinė zona šalia Rietavo kunigaikščių Oginskių dvarvietės, planuojama sutvarkyti dvarvietę ir pritaikyti ją bendruomenės poreikiams, naujų paslaugų teikimui.</p> <p>Nuo 2015 m. VšĮ Verslo informacijos centras pertvarkytas į VšĮ Turizmo ir verslo informacijos centrą. Yra galimybės išnaudoti šio centro potencialą (projektinės veiklos patirtį, informavimą, konsultavimą, mokymus, inovacijų savivaldybėje diegimą) plėtojant paslaugas susijusias su turizmu, su tuo susijusių paslaugų verslo plėtra</p>
<p>4. NVO sektoriaus stiprinimas ir plėtra skatinant įvairių paslaugų teikimą ir savanorišką veiklą;</p>	<p>Rietavo savivaldybėje veikia 4 jaunimo nevyriausybinės organizacijos, 6 su jaunimu dirbančios organizacijos. Jaunimo projektams finansuoti 2014 m. skirta 10267 EUR. 5,46 proc. jaunų Rietavo gyventojų dalyvavo savanoriškoje veikloje, yra didesnės galimybės įtraukti daugiau jaunų žmonių į savanorišką veiklą.</p> <p>Remiantis Rietavo miesto gyventojų apklausos duomenimis, dauguma respondentų tarp 5 svarbiausių Rietavo stiprybių išskiria stiprų bendruomeniškumą, aktyviai veikiančias bendruomenes, NVO.</p>

Grėsmės	Grėsmę pagrindžianti informacija, prielaidos
<p>1. Įmonių konkurencingumo mažėjimas dėl gyventojų skaičiaus (ir reikiamos kvalifikacijos darbuotojų) mažėjimo</p>	<p>Gyventojų skaičius Rietavo mieste mažėja: 2013 - 2015 m. jis sumažėjo 3,38 proc. Lyginant su kitais Telšių apskrities miestais, pvz., Mažeikiais (1,8 proc.), Plunge (3,06 proc.) ir Telšiais (3,37 proc.) gyventojų mažėjimas Rietave yra didžiausias ir tuo pačiu viršija šalies rodiklį atitinkamu laikotarpiu – 1,7 proc. Toliau mažėjant gyventojų skaičiui, mažės reikiamos kvalifikacijos darbuotojų skaičius</p>

2. Didėjantis emigracijos lygis	Rietavo mieste nuolat išvykdavo daugiau žmonių, nei atvykdavo, ir išvykstančiųjų procentas lyginant su atvykstančių padidėjo – 2012 m. išvyko 22,2 proc., žmonių, nei atvyko, o 2014 m. – jau 36,57 proc.
---------------------------------	---

III. VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR JŲ ĮGYVENDINIMO STEBĖSENOS RODIKLIAI BEI INTEGRUOTO IR NOVATORIŠKO STRATEGIJOS POBŪDŽIO APIBŪDINIMAS

Šiame skyriuje nurodomi VPS tikslai ir uždaviniai, įgyvendinimo rodikliai, pateikiamas integruoto ir novatoriško strategijos pobūdžio apibūdinimas, analizuojama, kaip strategija prisideda prie Integruotų teritorijų vystymo programos ir kitų strateginių dokumentų tikslų ir uždavinių.

Atsižvelgiant į Rietavo miesto situacijos statistinės analizės ir gyventojų poreikių tyrimo rezultatus taip pat statistinės poreikių ir galimybių analizės metu nustatytas silpnybės, stiprybės, galimybes bei grėsmes nustatomi tokie VVG teritorijos plėtros poreikiai (prioriteto tvarka):

I. Gyventojų verslumo, ekonominio aktyvumo skatinimas ir įsidarbinimo galimybių gerinimas.

II. Socialinės integracijos Rietavo mieste didinimas stiprinant gyventojų bendruomeniškumą ir mažinant socialinę atskirtį.

VVG teritorijos plėtros poreikių įgyvendinimui iškelti du pagrindiniai VPS tikslai:

1. Tikslas: Paskatinti gyventojų užimtumą bei verslumą ir pagerinti įsidarbinimo galimybes Rietavo mieste.

1. Tikslas suformuotas atsižvelgiant į stiprybių, silpnųjų, galimybių ir grėsmių (toliau – SSGG) analizės metu identifikuotus didžiausią įtaką darančius veiksnius. Suformuotas tikslas leidžia išnaudoti šias stiprybes ir galimybes:

Stiprybės

1. Geografinė padėtis patogi transporto, logistikos, aptarnavimo sektorių plėtrai, Geras susisiekimas. Gausūs gamtiniai ir kultūros išteklių. Regiono identitetas.
2. Aktyvios, patirtį verslo konsultavimo verslumo skatinimo srityje turinčios įstaigos ir NVO;
3. Sparčiai vykdomų projektų, susijusių su viešosios infrastruktūros kūrimu ir modernizavimu, aplinkos tvarkymu įgyvendinimas.

Galimybės

4. Jaunimo pritraukimas dirbti ir gyventi įgyvendinant įvairias užimtumo priemones;
5. Gerosios patirties panaudojimas skatinant socialinį ir bendruomeninį verslą ir amatus;
6. Turizmo išteklių plėtra, įvairių kultūros paveldo, lankytinų objektų pritaikymas turizmu

skatinant naujų paslaugų srities verslų steigimą ir plėtrą.

Tikslas suformuluotas siekiant išspręsti šias silpnybes:

1. Jaunimo nenoras likti mieste dėl sudėtingesnių įsidarbinimo galimybių;
2. Mažėjantis registruotų ir veikiančių smulkių ir vidutinių verslo įmonių skaičius;
3. Poreikius atitinkančio profesinio orientavimo, mokymo ir neformalaus švietimo bei ugdymo trūkumas;
4. Trūksta tiesioginių investicijų, mažėja materialinių investicijų kiekis

Tikslas suformuluotas siekiant sumažinti šias grėsmes:

1. Įmonių konkurencingumo mažėjimas dėl gyventojų skaičiaus (ir reikiamos kvalifikacijos darbuotojų) mažėjimo;
2. Didėjantis emigracijos lygis.

2. Įvertinti šie alternatyvūs tikslai:

*Paskatinti gyventojų užimtumą bei verslumą ir pagerinti įsidarbinimo galimybes Rietavo mieste
Mažinti gyventojų emigraciją, kuriant naujas darbo vietas.*

Daugiakriterinės analizės metodu buvo atrinkta tikslo alternatyva „Paskatinti gyventojų užimtumą bei verslumą ir pagerinti įsidarbinimo galimybes Rietavo mieste“, kuri surinko aukštesnį įvertinimą.

3. Tiksliui priskirtas efekto rodiklis:

Dirbančiųjų dalis paslaugų sektoriaus įmonėse, palyginti su darbingo amžiaus gyventojų skaičiumi Rietavo mieste, proc. Siekiama reikšmė 2023 metais – 11,5 proc.

Rezultato rodikliai:

- BIVP projektų veiklų dalyvių, kurių padėtis darbo rinkoje pagerėjo praėjus 6 mėnesiams po dalyvavimo ESF veiklose, dalis - iki 2022 m. pabaigos ne mažiau 20 proc. veiklose dalyvavusių asmenų padėtis darbo rinkoje pagerės.

- Materialinės investicijos, tenkančios vienam Rietavo sav. gyventojui, eurais per metus - 1415 EUR 2022 m.
- Naujų paslaugų sektoriaus įmonių steigimosi sparta (per trejus metus mieste registruotų įmonių skaičius, tenkantis 1000 gyv.) - 9,8 2022 m.
- Savarankiškai dirbančių asmenų skaičius - 395 iki 2022 m. pabaigos.
- Socialinių partnerių organizacijose ar NVO savanoriaujančių dalyvių (vietos bendruomenės nariai) dalis praėjus 6 mėnesiams po dalyvavimo ESF veiklose, t.y. iki 2022 m. pabaigos 10 proc. veiklose dalyvavusių asmenų įsitrauks į savanorystę.

1.1. Uždavinys: Skatinti smulkaus, bendruomeninio ir socialinio verslo kūrimą ir plėtrą Rietavo mieste

1. Paaiškinimas, kaip formuluojant uždavinį buvo naudojami SSSG analizės rezultatai (nurodomi konkrečių SSSG lentelėje įvardytų veiksmų strateginiai ryšiai).

Tikslo 1 uždavinys suformuotas atsižvelgiant į SSSG analizėje identifikuotomis stiprybėmis: 1) Geografinė padėtis patogi transporto, logistikos, aptarnavimo sektorių plėtrai. Geras susisiekimas. Gausūs gamtiniai ir kultūros išteklių. Regiono identitetas. 2) Sparčiai vykdomų projektų, susijusių su viešosios infrastruktūros kūrimu ir modernizavimu, aplinkos tvarkymu įgyvendinimas. Uždavinio įgyvendinimas leis pasinaudoti identifikuotomis galimybėmis: turizmo išteklių plėtra, įvairių kultūros paveldo, lankytinų objektų pritaikymas turizmui skatinant naujų paslaugų srities verslų steigimą ir plėtrą bei gerosios patirties panaudojimas skatinant socialinį ir bendruomeninį verslą ir amatus;

2. Uždavinio alternatyvų vertinimo metu svarstyti alternatyvūs uždaviniai:

Didinti gyventojų užimtumą Rietavo mieste, pasinaudojant plėtojama viešąja infrastruktūra; Skatinti smulkaus, bendruomeninio ir socialinio verslo kūrimą ir plėtrą Rietavo mieste Sudaryti sąlygas naujų darbo vietų kūrimui, kuriant naujus ir stiprinant esamus traukos centrus tikslinėse teritorijose.

Daugiakriterinės analizės metodu buvo atrinkta uždavinio alternatyva „Skatinti smulkaus, bendruomeninio ir socialinio verslo kūrimą ir plėtrą Rietavo mieste“

Produkto rodikliai:

- Projektų, kuriuos visiškai arba iš dalies įgyvendino socialiniai partneriai ar NVO, skaičius“ - iki 2022 m. pabaigos ne mažiau 13;
- BIVP projektų veiklų dalyviai (įskaitant visas tikslines grupes), skaičius - iki 2022 m. pabaigos ne mažiau 50;
- Socialiniai verslai, sukurti gavus ESF investicijas, skaičius - iki 2022 m. pabaigos ne mažiau 2;

- Subsidijas gaunančios įmonės įskaitant individualius verslo subjektus, skaičius - ne mažiau 13 iki 2022 m. pabaigos;
- Įkurta bendradarbiavimo tinklą - ne mažiau 2 iki 2022 m. pabaigos;
- Apmokyta ir konsultuota gyventojų (įmonių ir įstaigų atstovų - iki 2022 m. pabaigos ne mažiau 40.

1.2. Uždavinys: Suteikti Rietavo miesto gyventojams įsidarbinimui reikalingą informaciją bei kompetenciją;

1. Paaiškinimas, kaip formuluojant uždavinį buvo naudojami SSGG analizės rezultatai (nurodomi konkrečių SSGG lentelėje įvardytų veiksmų strateginiai ryšiai).

Tikslo 1 uždavinys suformuotas atsižvelgiant į SSGG analizėje identifikuota stiprybę: aktyvios, patirtį verslo konsultavimo verslumo skatinimo srityje turinčios įstaigos ir NVO; Uždavinio įgyvendinimas leis pasinaudoti identifikuota galimybe: jaunimo pritraukimas dirbti ir gyventi įgyvendinant įvairias užimtumo priemones;

2. Uždavinio alternatyvų vertinimo metu svarstyti alternatyvūs uždaviniai:

Sudaryti sąlygas kurti gerai apmokamas, į aukštą pridėtinę vertę orientuotas darbo vietas, Sumažinti neaktyvių gyventojų dalį Rietavo mieste

Suteikti Rietavo miesto gyventojams įsidarbinimui reikalingą informaciją bei kompetenciją Daugiakriterinės analizės metodu buvo atrinkta uždavinio alternatyva „Skatinti smulkaus, bendruomeninio ir socialinio verslo kūrimą ir plėtrą Rietavo mieste“

Produkto rodikliai:

- Projektų, kuriuos visiškai arba iš dalies įgyvendino socialiniai partneriai ar NVO, skaičius“ - iki 2022 m. pabaigos ne mažiau 4;
- BIVP projektų veiklų dalyviai (įskaitant visas tikslines grupes), skaičius - iki 2022 m. pabaigos ne mažiau 25;
- Asmenų patobulinusių ar įgijusių profesinius įgūdžius, skaičius - iki 2022 m. pabaigos ne mažiau 25;
- Įdarbinti, įtraukti į neformalųjį švietimą (įskaitant neformalųjį profesinį mokymą), praktikos atlikimą, visuomeninę ir (ar) kultūrinę veiklą asmenys - iki 2022 m. pabaigos ne mažiau 10.

2. Tikslas: Didinti Rietavo miesto bendruomenės socialinę integraciją, mažinant socialinę atskirtį ir stiprinant bendruomeniškumą

1. Tikslas suformuotas atsižvelgiant į stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (toliau – SSGG) analizės metu identifikuotus didžiausią įtaką darančius veiksnius. Suformuotas tikslas leidžia išnaudoti šias stiprybes ir galimybes:

Stiprybės

1. Aktyvios, patirtį verslo konsultavimo verslumo skatinimo srityje turinčios įstaigos ir NVO;
2. Pakankamai išplėtotas socialines, ir kitokias paslaugas teikiančių įstaigų tinklas;

Galimybės:

1. Jaunimo pritraukimas dirbti ir gyventi įgyvendinant įvairias užimtumo priemones;
2. NVO sektoriaus stiprinimas ir plėtra skatinant įvairių paslaugų teikimą ir savanorišką veiklą.

Tikslas suformuluotas siekiant išspręsti šias silpnybes:

1. Nedidelis savanorių, organizuojančių įvairias veiklas skaičius;
2. Nepakankamas socialinių ir kitokių paslaugų skaičius Rietavo mieste;

Tikslas suformuotas siekiant sumažinti šią grėsmę:

1. Didėjantis emigracijos lygis

2. Įvertinti šie alternatyvūs tikslai:

Užkirsti kelią socialinės rizikos židinių formavimuisi, gerinant viešųjų paslaugų prieinamumą socialiai pažeidžiamoms grupėms

Didinti Rietavo miesto bendruomenės socialinę integraciją, mažinant socialinę atskirtį ir stiprinant bendruomeniškumą

Daugiakriterinės analizės metodu buvo atrinkta tikslo alternatyva „Didinti Rietavo miesto bendruomenės socialinę integraciją, mažinant socialinę atskirtį ir stiprinant bendruomeniškumą”.

3. Tikslui priskirtas efekto rodiklis:

Gyventojai, patiriantys skurdo riziką / materialinius nepriteklius / gyvenantys bedarbių ar labai mažo užimtumo namų ūkiuose, skaičius: šiuo metu 299, siektina reikšmė iki 2022 m. pabaigos – 255.

Rezultato rodikliai:

- Socialinių partnerių organizacijose ar NVO savanoriaujančių dalyvių (vietos bendruomenės nariai) dalis praėjus 6 mėnesiams po dalyvavimo ESF veiklose, proc., t.y. iki 2022 m. pabaigos 10 proc. veiklose dalyvavusių asmenų įsitrauks į savanorystę.
- Socialinės ar kitas paslaugas gavusių žmonių skaičius - iki 2022 m. pabaigos ne mažiau 83.

2 tikslui įgyvendinti priskiriami šie uždaviniai:

2.1. Uždavinys: Užtikrinti socialiai pažeidžiamų gyventojų integraciją ir įsitraukimą į bendruomenės gyvenimą

1. Paaiškinimas, kaip formuluojant uždavinį buvo naudojami SSGG analizės rezultatai (nurodomi konkrečių SSGG lentelėje įvardytų veiksmų strateginiai ryšiai).

Tikslo 1 uždavinys suformuotas atsižvelgiant į SSGG analizėje identifikuota stiprybę: Pakankamai išplėtotas socialines, ir kitokias paslaugas teikiančių įstaigų tinklas; Uždavinio įgyvendinimas leis pasinaudoti identifikuota galimybe: jaunimo pritraukimas dirbti ir gyventi įgyvendinant įvairias užimtumo priemones;

2. Uždavinio alternatyvų vertinimo metu svarstyti alternatyvūs uždaviniai:

Plėtoti informavimo, konsultavimo, tarpininkavimo, sociokultūrinės ir kitas socialines ir paslaugas

Didinti bendruomenės narių, savanorių dirbančių su socialinę atskirtį patiriančiais Rietavo gyventojais skaičių bei jų kompetencijas;

Užtikrinti socialiai pažeidžiamų gyventojų integraciją ir įsitraukimą į bendruomenės gyvenimą
Daugiakriterinės analizės metodu buvo atrinkta uždavinio alternatyva „Užtikrinti socialiai pažeidžiamų gyventojų integraciją ir įsitraukimą į bendruomenės gyvenimą“

Produkto rodikliai:

- Projektų, kuriuos visiškai arba iš dalies įgyvendino socialiniai partneriai ar NVO, skaičius“ - iki 2022 m. pabaigos ne mažiau 6;

- BIVP projektų veiklų dalyviai (įskaitant visas tikslines grupes), skaičius - iki 2022 m. pabaigos ne mažiau 30.
- Išplėstų ir naujų socialinių paslaugų skaičius - iki 2022 m. pabaigos ne mažiau 3
- Pabėgėlių dalyvavusių integravimo veiklose skaičius - iki 2022 m. pabaigos ne mažiau 3;
- Įsteigtas informavimo apie socialines ir kitas paslaugas centras - iki 2022 m. 1.

2.2. Uždavinys: Skatinti kūryba ir inovacijų diegimu paremtą partnerystę tarp vietos bendruomenės, NVO, biudžetinių įstaigų, verslo, mokslo, kultūros įstaigų siekiant didinti socialinę integraciją

1. Paaiškinimas, kaip formuluojant uždavinį buvo naudojami SSGG analizės rezultatai (nurodomi konkrečių SSGG lentelėje įvardytų veiksmų strateginiai ryšiai).

Tikslo 2 uždavinys suformuotas atsižvelgiant į SSGG analizėje identifikuota stiprybę: aktyvios, patirtį verslo konsultavimo verslumo skatinimo srityje turinčios įstaigos ir NVO; Uždavinio įgyvendinimas leis pasinaudoti identifikuota galimybe: NVO sektoriaus stiprinimas ir plėtra skatinant įvairių paslaugų teikimą ir savanorišką veiklą;

2. Uždavinio alternatyvų vertinimo metu svarstyti alternatyvūs uždaviniai:

*Organizuoti renginius, skirtus Rietavo miesto gyventojų socialinei integracijai didinti
Skatinti kūryba ir inovacijų diegimu paremtą partnerystę tarp vietos bendruomenės, NVO, biudžetinių įstaigų, verslo, mokslo, kultūros įstaigų siekiant didinti socialinę integraciją
Padidinti socialinę integraciją, didinant bendruomenių vaidmenį, gerinant miesto gyventojų prieigą prie kokybiškų neformalaus ugdymo, ir laisvalaikio organizavimo paslaugų
Daugiakriterinės analizės metodu buvo atrinkta uždavinio alternatyva „Skatinti kūryba ir inovacijų diegimu paremtą partnerystę tarp vietos bendruomenės, NVO, biudžetinių įstaigų, verslo, mokslo, kultūros įstaigų siekiant didinti socialinę integraciją“*

Produkto rodikliai:

- BIVP projektų veiklų dalyviai (įskaitant visas tikslines grupes) - iki 2022 m. pabaigos ne mažiau 50;
- Projektų, kuriuos visiškai arba iš dalies įgyvendino socialiniai partneriai ar NVO skaičius - iki 2022 metų pabaigos ne mažiau 2;
- Suorganizuotų renginių, didinančių kompetencijas asmenims, dirbantiems su socialinę atskirtį patiriančiais gyventojais skaičius - iki 2022 m. pabaigos ne mažiau 10;
- Įsitraukusių į veiklas savanorių skaičius - iki 2022 metų pabaigos ne mažiau 8.

Integruotas ir novatoriškas VPS pobūdis

Rengiant strategiją didelis dėmesys buvo ir įgyvendinant bus skiriamas VPS integravimui ir novatoriškumui.

Novatoriškumas. Tai yra pirmoji trijų sektorių suformuotos Rietavo miesto vietos veiklos grupės strategija, kuria siekiama didinti bendruomenės socialinę integraciją bei gerinti vietines įsidarbinimo galimybes Rietavo mieste, išnaudojant gyvenamosios vietovės bendruomenių, verslo ir vietos valdžios išteklius, ryšius ir potencialą. Tuo pačiu tai yra pirmoji VPS, kuri kilo iš pačių gyventojų ir kuri bus įgyvendinta Rietave veikiančių juridinių viešųjų ir privačių juridinių asmenų. Kitaip nei rengiant savivaldybės strateginius dokumentus, rengiant VPS buvo skirta laiko diskusijoms su atskiromis suinteresuotomis grupėmis, siekiant kiek įmanoma geriau išgryninti konkrečių grupių poreikius ir prioritetus, identifikuoti galimybes VVG teritorijoje pritaikyti ir įdiegti inovacijas. Vėliau išgrynintomis temomis buvo skatinamos diskusijos susitikimuose su vietos gyventojais, taip užtikrinant vieningos nuomonės ir suvokimo formavimą numatant VPS veiklos kryptis. Siekiant kuo platesnio interesų įtraukimo Rietavo gyventojų nuomonės buvo atsiklausta organizuojant apklausą internete. Tokių diskusijų ir konsultacijų rezultatas – strategijos tikslai ir uždaviniai, kuriais siekiama paskatinti gyventojų ekonominį aktyvumą ir pagerinti įsidarbinimo galimybes Rietave, taip pat toliau didinti socialinę integraciją Rietavo mieste skatinant socialinių paslaugų plėtrą ir gyventojų bendruomeniškumą (plačiau – veiksmų plano dalyje). Novatoriškumo principas pasireiškė ir tuo, jog sėkmingai tarpusavyje buvo suderinti skirtingi planavimo dokumentai, pvz. savivaldybės administracijos vykdomi infrastruktūros plėtros (pastatų rekonstrukcijos ir erdvių sutvarkymo) projektai per Integruotą teritorijų vystymo programą, turės strateginį tęstinumą ir bus sėkmingai panaudoti – sutvarkyti objektai bus įveikinti pačių rietaviškių (verslas, NVO).

Novatoriškumo bus laikomasi ir įgyvendinant VPS. Organizuojant vietos projektų atrankas ir įgyvendinant kitus VPS etapus bus labiau pasitelktos informacinės komunikacinės priemonės, tokios kaip paskyros el. erdvėje, rengimo etape sėkmingai taikytos diskusijos/susitikimai su gyventojais, atsižvelgimas į jų poreikius. Šios priemonės bus aktyviai taikomos ir konsultuojant potencialius bei esamus projektų vykdytojus. Siekiant padidinti platesnės auditorijos pasiekiamumą (ypač jaunimo), užmegzti glaudesnius ryšius su miesto teritorijos gyventojais ir palengvinti informacijos prieinamumą bus pradėti naudoti populiarūs socialiniai tinklai informacijos apie vykdomas veiklas viešinimui bei gyventojų aktyvinimui. Vienas iš projektų atrankos kriterijų bus novatoriškumas – projektai, kuriuose numatomos naujos, Rietave anksčiau neplėtos veiklos ar metodai gaus daugiau vertinimo balų.

Integruotumas. Rengiant VPS buvo siekiama kuo aiškiau iširti atskirų sričių problematiką Rietavo mieste bei siekiama sprendimų suderinamumo tarpusavyje. Dėl šios priežasties vykusiose diskusijose ir susitikimuose buvo skatinamas aktyvus įvairių sričių ekspertų dalyvavimas. Pavyzdžiui, analizuojant socialines problemas buvo pasitelkti patirties šioje srityje turinčių organizacijų atstovai, kalbat apie verslo problemas Rietavo mieste, diskusijoje dalyvauti buvo pakviesti verslo atstovai. Siekiant integruoto požiūrio užtikrinimo rengiant VPS, diskusijos buvo organizuojamos aptariant atskiras sritis bei analizuojant problematikos ir siūlomų sprendimų įtaką kitoms sritims, to buvo siekiama į bendrą diskusiją pakviečiant skirtingų sričių patirties turinčių asmenis.

Atliktų poreikio tyrimo apklausų metu paaiškėjo, kad skirtingų suinteresuotųjų grupių atstovai (verslas, vietos valdžia, NVO, jaunimas, vietos gyventojai) panašiai mato esmines vietos problemas ir skiria panašius veiklos prioritetus. Todėl tikėtina, kad respondentų įvardyti tikslai ir pasirinkti VPS veiksmai, skirti paskatinti gyventojų ekonominį aktyvumą ir pagerinti įsidarbinimo galimybes Rietavo mieste, taip pat toliau mažinti socialinę atskirtį Rietavo mieste skatinant socialinių paslaugų plėtrą ir gyventojų bendruomeniškumą padės integruotai spręsti vietos problemas.

Numatytas kvietimų išdėstymas laike yra logiškas, tarpusavyje susieja skirtingas spręstinas problemas bei atskirus sektorius, yra pagrįstas finansiniais ištekliais. Taip pat verta pažymėti, kad kvietimų skelbimas planuojamas taip, kad būtų užtikrinamas VVG darbuotojų darbo krūvis ir jie galėtų skirti pakankamai dėmesio kiekvienam kvietimui ir konsultacijoms pareiškėjams teikti.

Integruotumo bus siekiama ir įgyvendinant VPS. VPS numatomi veiksmai atitinka ir papildo:

- Telšių regiono plėtros planą 2014-2020 m.
- Telšių regiono integruotų teritorijų vystymo programos tikslus.

Telšiu regiono integruotų teritorijų vystymo programa

Rietavo miestas Telšių regione (pagal Telšių regiono integruotą teritorijų vystymo programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2015 m. rugsėjo 3 d. įsakymu Nr. 1V-684) yra išskirtas kaip tikslinė teritorija. Rietavo miesto vietos veiklos grupės vietos plėtros strategija prisideda prie Telšių regiono integruotos teritorijų vystymo programos (toliau – Telšių regiono ITVP) ir šių konkrečių tikslų ir uždavinių:

Telšių regiono integruotos teritorijų vystymo programos tikslai	Telšių regiono integruotos teritorijų vystymo programos uždaviniai
1. Padidinti patrauklumą darbui ir investicijoms	1.1. Padidinti ūkinės veiklos įvairovę;
	1.2. Pritaikyti neišnaudotas teritorijas investicijų pritraukimui

Įgyvendinant 1.1. uždavinį „Padidinti ūkinės veiklos įvairovę“ Telšių regiono ITVP ketinama vykdyti šiuos veiksmus:

1.1.1v Veiksmas: Rietavo kunigaikščių Oginskių dvarvietės sutvarkymas ir pritaikymas bendruomeniniams poreikiams, naujų paslaugų teikimui;

1.1.2v Veiksmas: Viešosios erdvės su prieigomis sutvarkymas Rietavo miesto Laisvės gatvėje, įrengiant žemės ūkio produktų turgelį;

1.1.14v Veiksmas: Rietavo miesto gyvenamųjų namų kvartalų kompleksinis sutvarkymas, didinant gyvenamosios aplinkos patrauklumą;

1.1.15v Veiksmas: Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejaus kompleksinis sutvarkymas ir pritaikymas kultūrinėms, edukacinėms reikmėms;

Įgyvendinant 1.2 uždavinį „Pritaikyti neišnaudotas teritorijas investicijų pritraukimui“ Telšių regiono ITVP ketinama vykdyti šiuos veiksmus:

1.2.2v Veiksmas: poilsio ir rekreacijos zonos įrengimas šalia Rietavo kunigaikščių Oginskių dvarvietės

Rietavo miesto VPS 1 tikslas: „Paskatinti gyventojų užimtumą bei verslumą ir pagerinti įsidarbinimo galimybes Rietavo mieste“ ir uždavinys: 1.1. „Skatinti smulkaus, bendruomeninio ir socialinio verslo kūrimą ir plėtrą Rietavo mieste“ bei 2 tikslas: „Didinti Rietavo miesto bendruomenės socialinę integraciją, mažinant socialinę atskirtį ir stiprinant bendruomeniškumą“ ir 2.4 uždavinys: „Skatinti kūryba paremtą partnerystę tarp vietos bendruomenės, biudžetinių įstaigų, dirbančių kultūros srityje“ tiesiogiai prisideda prie aukščiau išvardintų Telšių regiono IVTP tikslų bei uždavinių įgyvendinimo, kadangi jais siekiama veiksmingai panaudoti kuriamą ir plėtojamą viešąją infrastruktūrą bendruomenės ir verslo poreikiams, organizuoti kultūrinius ir kitokius renginius, plėtoti socialinį ir bendruomeninį verslą, ypač – paslaugų srityje kuris galėtų paskatinti turizmą, pritraukti masinius kultūrinius ir pramoginius renginius į miestą, skatinti verslo plėtrą ir naujų darbo vietų kūrimą, sprendžiant nedarbą ir kitas socialines problemas.

Telšių regiono plėtros planas 2014-2020 m.

Rietavo miesto VPS prisideda prie šių Telšių regiono plėtros plano 2014 – 2020 m. (toliau – Telšių RPP) prioritetų, tikslų ir uždavinių:

1 prioritetas: Viešųjų paslaugų kokybė ir bendruomenės aktyvumas

1.01. tikslas: Išsilavinę, besimokantys ir kūrybingi gyventojai

1.01.02 uždavinys: Užtikrinti kuo platesnį kultūros prieinamumą, ugdant žmogaus gebėjimus dalyvauti kultūriniame gyvenime

1.03 tikslas: Socialiai saugūs gyventojai

1.03.01 uždavinys: Didinti viešųjų paslaugų prieinamumą, ypač vaikui ir šeimai, kad ikimokykliniame ugdyme dalyvautų didesnę vaikų dalis

1.03.02 uždavinys: Vystyti socialines paslaugas pagyvenusiems, neįgaliems rizikos grupių asmenims, siekiant daugiau jų suteikti dienos centruose

1.05 tikslas: Bendruomeninis aktyvumas ir iniciatyvos sprendžiant bendras problemas

1.05.01 uždavinys: Skatinti bendruomenių ir nevyriausybinų organizacijų pilietinį aktyvumą ir savarankiškumą, sprendžiant socialines ekonomines problemas

2 prioritetas: Sanglaudos ekonominis didėjimas lyginant su šalimi

2.01 tikslas: Pagrindinių savivaldybių centrų plėtojimas;

2.01.01 uždavinys: Didinti pagrindinių savivaldybių centrų konkurencingumą ir patrauklumą, skatinant ekonomikos augimą, kad taptų patraukliais investuoti;

2.03 tikslas: Ryšių tarp savivaldybių centrų ir kaimo vietovių iki 6 tūkst. gyventojų stiprinimas;

2.03.02 uždavinys: Didinti turizmo paslaugų apimtį ir įvairovę, gerinant turizmo objektų pasiekiamumą, informacijos sklaidą, siekiant pritraukti daugiau turistų.

IV. GYVENAMOSIOS VIETOVĖS BENDRUOMENĖS DALYVAVIMO, RENGIANČIŲ VIETOS PLĖTROS STRATEGIJĄ, APIBŪDINIMAS

Šiame skyriuje aprašomi RMVVG atlikti VPS projekto viešieji pristatymai ir konsultacijos dėl vietos plėtros strategijos tikslų, uždavinių ir veiksmų su gyvenamosios vietovės bendruomene, nevyriausybiniomis organizacijomis, įmonėmis, kitomis institucijomis, įstaigomis ir organizacijomis ir pagrindiniai konsultavimosi rezultatai.

RMVVG rengdama VPS, siekdama įtraukti kuo didesnę Rietavo bendruomenės, nevyriausybinių organizacijų, įmonių, kitų institucijų ratą, pasirinko efektyvius informavimo ir konsultavimo būdus ir sudarė jiems galimybes įsitraukti į VPS rengimo procesą bei įtakoti sprendimų priėmimo procesus. Rengiant Rietavo miesto plėtros strategiją buvo atlikti šie veiksmai:

1. Susitikimai su miesto bendruomenės, biudžetinių įstaigų, verslo atstovais kurių metu įvertinama situacija ir siūlomos idėjos;
2. Rietavo miesto situacijos ir gyventojų poreikių tyrimas.
3. Vietos plėtros strategijos projekto viešieji pristatymai ir konsultacijos.

2015 vasario 5, vasario 24 ir balandžio 15 dienomis Vietos veiklos grupės Rietavo iniciatyvos potencialūs projektų vykdytojai dalyvavo mokymuose “Vietos plėtros strategijų įgyvendinimo patirtys ir išvalgos ateičiai”. Tarp dalyvių buvo Rietavo organizacijų, kaip Rietavo savivaldybės administracija, Rietavo trečiojo amžiaus universitetas, SIŽGB “Rietavo viltis”, asociacija “Rietavo Bendruomenė”, Rietavo verslo informacijos centro, VVG Rietavo iniciatyvos atstovai. Buvo diskutuojama apie Rietavo miesto vystymo klausimus – viziją silpnybes, stiprybes. Susitikimuose iškeltos idėjos susieti plėtojama viešąją infrastruktūrą (Oginskių dvaro komplekso renovavimas) su turizmo ir su tuo susijusio paslaugų verslo plėtra, tuo pačiu sudarant sąlygas smulkaus ir vidutinio verslo, susijusio su turizmu plėtrai. Buvo išsakytos mintys, kad Rietavo miestas nėra pasirengęs priimti turistus, nes trūksta elementarių dalykų - įvairaus lygmens viešojo maitinimo, laisvalaikio praleidimo įstaigų, įvairių turistams skirtų programų. Įstaigose ar organizacijose - užsienio kalbą mokančių ir su turistais pasirengusių bendrauti darbuotojų. Pasiūlyta ateityje rengiant strategijas miestui orientuotis į šių problemų sprendimą.

Rietavo turizmo ir verslo informacijos centras bei Rietavo moterų užimtumo centras dalyvaudamas rengiant Pietų Baltijos programos projektą “Kūrybinių tradicinių įmonių bendradarbiavimas” 2015 rugsėjo 8 dieną organizavo apvalaus stalo susitikimą tam kad aptarti kaip galėtų bendradarbiauti kūrybinės ir tradicinės įmonės Rietave ir kokią pridėtinę vertę tai

turėtų Rietavo vystymuisi. Susitikime dalyvavo 10 asmenų – Savivaldybės, verslo, kultūros įstaigų atstovai. Susitikimo metu sutarta siekti ilgalaikio

Sausio 9 d. RTVIC buvo suorganizuotas susitikimas su daugiavaikių šeimų atstovais, kuriame dalyvavo daugiavaikės šeimos vienijančios asociacijos - draugijos “Motulės delnuos” nariai - iš viso 30 žmonių (iš viso Draugijoje 43 nariai – daugiavaikės šeimos). Susitikimo dalyviai išsakė savo nuogąstavimus dėl mažėjančio daugiavaikių šeimų, dorai auginančių vaikus, skatinimo. Patys organizacijos nariai susitelkę reaguoja į būtiniausius daugiavaikių šeimų poreikius ir vykdo pagalbos projektus šeimoms. Susitikimo dalyviai išreiškė norą, kad rengiamoje strategijoje atsirastų priemonių, nukreiptų į socialinių ir kitų paslaugų šeimoms plėtrą

2016 sausio 18 Rietavo turizmo ir verslo informacijos centro personalas atliko Rietavo miesto stiprybių ir silpnybių analizę. Diskusijoje buvo remiamasi patirtimi, kurią Centro darbuotojai įgijo bendraudami ir dirbdami su savo klientais – Rietavo verslininkais ir bendruomeninių, kultūrinių organizacijų atstovais.

2016 m. sausio 19 d. įvyko pirmas susitikimas su Rietavo miesto vietos bendruomenių, savivaldybės administracijos ir biudžetinių įstaigų bei privataus verslo atstovais. Susitikimo metu buvo pristatytas pirminis Rietavo VVG SVP projektas. Susitikimo dalyviai aptarė situacijos ir SSGG analizę ir diskutavo dėl veiksmų įgyvendinant uždavinius bei galimų projektinių idėjų, kurios galėtų būti teikiamos siekiant įgyvendinti suplanuotus veiksmus. Savivaldybės ir privataus verslo atstovai domėjosi verslumo skatinimu, kokie projektai galėtų būti finansuojami. Visi sutarė dėl to, kad pirmiausia turi būti orientuojamasi į paslaugų verslą, kuris būtų susijęs su turizmo plėtra siekiant „įdarbinti“ esančią ir kuriamą/renovuojamą viešąją infrastruktūrą. Pažymėta, kad daug dalykų yra nepakankama – pradėdant kompleksinėmis laisvalaikio užimtumo programomis įvairioms turistų grupėms (kultūriniais, laisvalaikio ir pramogų, pažintiniams, šeimoms, vienišiesiems keliautojams, verslo klasės ir pan.), kurios gali būti sukurtos perimant gerą patirtį ir bendradarbiaujant su rajono VVG, gretimų savivaldybių bendruomenėmis, baigiant atskiromis paslaugomis – gidų, kelionių organizavimo, nakvynės, maitinimo, ką taip pat būtina plėtoti kaip ir parengti darbuotojus tokiam darbui. Dalyviai sutarė, kad tokios paslaugos galėtų būti plėtojamos organizuojant socialinę ir bendruomeninę verslą. Yra poreikis kurti verslo, bendruomenės ir biudžetinių įstaigų (pvz. muziejaus) susivienijimus, kurių dalis pvz. gali pasiūlyti programas ir transportą, kiti – užtikrintų nakvynę ir maitinimą, tretį pvz. galėtų pasirūpinti kultūrine programa, suvenyrais, etc. Vietos bendruomenių atstovai ir gyventojai akcentavo socialinių paslaugų trūkumą ir siūlė idėjas, kaip būtų galima spręsti aktualias problemas – pvz. kaip laikinai užtikrinti sergančio vaiko priežiūrą, kai tėvai privalo dirbti, kas galėtų laikinai pasirūpinti augintiniais, kol šeimnininkai išvykę/atostogauja, kaip padėti vienišiesiems/ligotiems asmenims tvarkytis namuose – tam pasitelkiant pvz. apmokytus savanorius iš bendruomenės narių ar NVO tarpo. Pasiūlyta idėja kurti virtualų arba realų „Bendruomenės pagalbos centrą, kuris registruotų visus, kuriems aktualios bet kokios paslaugos ir tarpininkautų tarp NVO ir savanorių, pasirengusių teikti paslaugas neatlygintinai arba už tam tikrą kainą. Buvo išsakyta idėja, kad Rietavui būtina plėtoti paslaugų verslą, kuris užtikrintų ne tik turistų

pritraukimą, bet galėtų paskatinti Rietavą tapti tiek masinių kultūrinių, laisvalaikio ir tiek ir kitokių renginių (pvz. seminarų, konferencijų) centru – išnaudojant patogią Rietavo miesto padėtį, viešąją infrastruktūrą ir nedideles paslaugų kainas (lyginant su už 49 km. Esančiu Klaipėdos miestu).

Sausio 26 d. įvyko susitikimas su savivaldybės, biudžetinių įstaigų ir stambaus verslo atstovais, kuriame antrą kartą pristatytas pataisytas Rietavo VVG SVP projektas. Savivaldybės atstovai pritarė strategijos turiniui. Verslo atstovai domėjosi galimybėmis teikti projektus, kurių pagalba galėtų būti užtikrinamas profesinis mokymas, perkvalifikavimas, atkreipdami dėmesį į tai, kad nepaisant nedarbo lygio yra sudėtinga rasti darbuotojų, pasirengusių dirbti pasiūlytą darbą net ir už nemažą atlyginimą.

V. VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO VEIKSMŲ PLANAS

1. Tikslas: PASKATINTI GYVENTOJŲ UŽIMTUMĄ BEI VERSLUMĄ IR PAGERINTI ĮSIDARBINIMO GALIMYBES RIETAVO MIESTE.

Efektas:

<i>Kodas</i>	<i>Efektų rodiklio pavadinimas, matavimo vienetai</i>	<i>Pradinė reikšmė (2015 m.)</i>	<i>Tarpinė reikšmė 2019 m. gruodžio 31 d.</i>	<i>Galutinė reikšmė 2022 m. gruodžio 31 d.</i>
1-E-1	Dirbančiųjų dalis paslaugų sektoriaus įmonėse, palyginti su darbingo amžiaus gyventojų skaičiumi Rietavo mieste, proc.	10,1 (2012 m.)	10,9	11,5

Rezultatai:

<i>Kodas</i>	<i>Rezultato rodiklio pavadinimas, matavimo vienetai</i>	<i>Pradinė reikšmė (2013 m.)</i>	<i>Tarpinė reikšmė 2019 m. gruodžio 31 d.</i>	<i>Galutinė reikšmė 2022 m. gruodžio 31 d.</i>
1-R-1	BIVP projektų veiklų dalyvių, kurių padėtis darbo rinkoje pagerėjo praėjus 6 mėnesiams po dalyvavimo ESF veiklose dalis, proc.	0	20	20
1-R-2	Materialinės investicijos, tenkančios vienam Rietavo sav. gyventojui, eurai per metus	1348	1388	1415

1-R-3	Naujų paslaugų sektoriaus įmonių steigimosi sparta (per trejus metus mieste registruotų įmonių skaičius, tenkantis 1000 gyv.)	9,4 (2014 m.)	9,6	9,8
1-R-3	Savarankiškai dirbančių asmenų skaičius	380 (2015)	385	395
1-R-4	Socialinių partnerių organizacijose ar NVO savanoriaujančių dalyvių (vietos bendruomenės nariai) dalis praėjus 6 mėnesiams po dalyvavimo ESF veiklose, proc.“	0	5	10

1.1. Uždavinys: Skatinti smulkaus, bendruomeninio ir socialinio verslo kūrimą ir plėtrą Rietavo mieste

1.1.1. veiksmas. Skatinti valdžios įstaigų, privataus verslo ir vietos bendruomenių bendradarbiavimą kuriant veikiančius socialinio ir bendruomeninio verslo modelius, paslaugas ir skatinant klasterio³⁴ formavimąsi

Pradžia (metai)	Pabaiga (metai)	Vykdymo atrankos principas	Veiksmo lėšų poreikis ir finansavimo šaltiniai					
			Valstybės biudžeto lėšos:	Savivaldybės biudžeto lėšos:	Kitos viešosios	Privačios lėšos:	ES lėšos	Iš viso veiksmui
2017	2022	Viešieji ir privatūs						

³⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. gruodžio 18 d. nutarimas Nr.1281 “Dėl Lietuvos inovacijų plėtros 2014–2020 metų programos patvirtinimo”; “**Klasteris** – tarpusavyje susijusių įmonių, tiekėjų, mokslo ir studijų institucijų ir kitų dalyvių santalka, kurios dalyviai bendradarbiauja tarpusavyje įvairiose ekonominės veiklos ir iniciatyvų srityse, siekdami padidinti ekonominę veiklos efektyvumą, dalijimąsi žiniomis, technologijų perkėlimą ir naujų produktų kūrimą.” <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ab492740723811e3b29084acd991add8>

		juridiniai asmenys atrinkti atviro konkurso būdu			lėšos:			įgyvendinti
			4357	3378		10471	49350	67556

Remiamos veiklos: pagal aprašymą ir tai kur pastatėte (po verslu) tai būtų socialinio verslo projektai orientuoti į socialinių problemų sprendimą kuomet naudą gauna tiek „bėduliai“ tiek paslaugos teikėjas. Pvz. socialinės paslaugos, kurių neteikia kiti soc. paslaugų teikėjai: vaikų dienos centras, laikino atokvėpio paslaugos, neįgaliųjų priežiūra po soc. paslaugas teikiančių įstaigų darbo valandų, rankdarbiai (megzti, velti, austi dirbiniai, medžio ar metalo dirbiniai ir pan.) ar smulkios buitinės paslaugos (drabužių valymas, plovimas, batų taisymas ir kt.), kurias teiktų soc. atskirtį patiriantys gyventojai per pareiškėją.

Pareiškėjai – NVO, verslo subjektai (tame tarpe fiziniai asmenys su individualia verslo pažyma, mažosios bendrijos). VŠĮ, Maksimali projekto suma – 10 tūkst.

Projektų skaičius: 6

Dalyvių skaičius: 6 (vienam iki 10 tūkst. eurų (Atmintinės 33.3. p.))

1.1.2. veiksmas. Ugdyti ir plėtoti Rietavo miesto gyventojų kompetencijas kuriant, įgyvendinant bei plėtojant verslą.

Pradžia (metai)	Pabaiga (metai)	Vykdymo atrankos principas	Veiksmo lėšų poreikis ir finansavimo šaltiniai					Iš viso veiksmui įgyvendinti
			Valstybės biudžeto lėšos:	Savivaldybės biudžeto lėšos:	Kitos viešosios lėšos:	Privačios lėšos:	ES lėšos	
2017	2022	Viešieji ir privatūs juridiniai						

		asmenys atrinkti atviro konkurso būdu	3035	4706	-	4941	34377	47059
--	--	---------------------------------------	------	------	---	------	-------	-------

Remiamos veiklos: veiklos skirtos verslo pradžiai ir naujai veikiančio verslo (iki 1 metų) plėtrai: besikuriančio verslo (įskaitant savarankišką darbą pradedančius asmenis) konsultavimas, pagalba randant tiekėjus, klientus; mentorystė „verslas verslui“, teikiant konsultacijas konkretaus verslo kūrimo ir plėtros klausimais; mokymai, konferencijos ir stovyklos verslumo, lyderystės tematika, vizitai į sėkmingai veikiančius verslo subjektus ir kt.

Pareiškėjai – NVO, verslo subjektai, biudžetinės įstaigos.

Maksimali projekto suma – 22 tūkst.

Projektų skaičius: 2

Dalyvių skaičius: 21 (vienam TG nariui nauda iki 10 tūkst. eurų (Atmintinės 33.3. p.))

1.1.3. veiksmas. Teikti paramą smulkiems verslininkams, kuriantiems verslą turizmo paslaugų srityje verslo pradžiai;

Pradžia (metai)	Pabaiga (metai)	Vykdymo atrankos principas	Veiksmo lėšų poreikis ir finansavimo šaltiniai					
			Valstybės biudžeto lėšos:	Savivaldybės biudžeto lėšos:	Kitos viešosios lėšos:	Privačios lėšos:	ES lėšos	Iš viso veiksmui įgyvendinti
2017	2022	Viešieji ir privatūs juridiniai						

		asmenys atrinkti atviro konkurso būdu	4415	3422		10609	49998	68444
--	--	---------------------------------------	------	------	--	-------	-------	-------

Remiamos veiklos: verslui (įskaitant savarankišką darbą pradedančius asmenis) pradėti reikalingų priemonių suteikimas (įranga, įrengimai, baldai, technika ir pan.), konsultacijos pradžiai ir plėtrai.

Pareiškėjai – NVO, verslo subjektai.

Maksimali projekto suma – 10 tūkst.

Projektų skaičius: 6

Dalyvių skaičius: 4 (vienam iki 10 tūkst. eurų (Atmintinės 33.3. p.))

1.1.4. veiksmas. Bendradarbiaujant su VVG „Rietavo iniciatyvos“, plėtoti turizmo paslaugų srityje veikiančių įstaigų ir organizacijų bendradarbiavimo tinklą, siekiant paskatinti turizmo srityje veikiančių verslų steigimą ir plėtrą

Pradžia (metai)	Pabaiga (metai)	Vykdymo atrankos principas	Veiksmo lėšų poreikis ir finansavimo šaltiniai					
			Valstybės biudžeto lėšos:	Savivaldybės biudžeto lėšos:	Kitos viešosios lėšos:	Privačios lėšos:	ES lėšos	Iš viso veiksmui įgyvendinti
2017	2022	Viešieji ir privatūs juridiniai asmenys atrinkti atviro konkurso būdu	3035	4706		4941	34377	47059

Remiamos veiklos: vietos plėtros strategijos ir (ar) jai įgyvendinti skirtų projektų tikslų pasiekimui užtikrinti, kūrimas ir palaikymas. Šiuo atveju turizmo srityje veikiančių verslų stiprinimas ir skatinimas. Galimos išlaidos būtų patalpų nuoma, kompiuterinė technika, baldai, atlyginimai, savanorių išlaidos, viešinimo išlaidos.

Pareiškėjai – NVO, verslo subjektai.

Maksimali projekto suma –42,118 tūkst. eur

Projektų skaičius: 1

Dalyvių skaičius: 20

Uždavinio produktų rodikliai

<i>Kodas</i>	<i>Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetai</i>	<i>Pradinė reikšmė (2013 m.)</i>	<i>Tarpinė reikšmė 2019 m. gruodžio 31 d.</i>	<i>Galutinė reikšmė 2022 m. gruodžio 31 d.</i>
1-P-1	„Projektų, kuriuos visiškai arba iš dalies įgyvendino socialiniai partneriai ar NVO, skaičius“	0	11	13
1-P-2	„BIVP projektų veiklų dalyviai (įskaitant visas tikslines grupes)“	0	30	50
1-P-3	Socialiniai verslai, sukurti gavus ESF investicijas, skaičius	0	1	2
1-P-4	Subsidijas gaunančios įmonės įskaitant individualius verslo subjektus, skaičius	0	11	13
1-P-5	Įkurta bendradarbiavimo tinklų	0	1	2

1-P-6	Apmokyta ir konsultuota gyventojų (įmonių ir įstaigų atstovų	0	25	40
-------	--	---	----	----

1.2. Uždavinys: Suteikti Rietavo miesto gyventojams įsidarbinimui reikalingą informaciją bei kompetenciją

1.2.1. veiksmas. Įgyvendinti iniciatyvas, užtikrinančias naujų profesinių įgūdžių įgijimą.

Pradžia (metai)	Pabaiga (metai)	Vykdymo atrankos principas	Veiksmo lėšų poreikis ir finansavimo šaltiniai					
			Valstybės biudžeto lėšos:	Savivaldybės biudžeto lėšos:	Kitos viešosios lėšos:	Privačios lėšos:	ES lėšos	Iš viso veiksmui įgyvendinti
2017	2022	Viešieji ir privatūs juridiniai asmenys atrinkti atviro konkurso būdu	2037	0	0	6476	23075	31588

Remiamos veiklos: naujų profesinių ir kitų reikalingų įgūdžių įgijimas (neformalus švietimas (įskaitant neformalųjį profesinį mokymą); savanoriška veikla (savanorystė); praktinių darbo įgūdžių įgijimas, ugdymas darbo vietoje). Pvz.: mokymai darbuotojams, mokymai neaktyviems ir bedarbiams, remiamos praktikos arba savanorystės neaktyviems ir bedarbiams darbo vietoje, darbo įgūdžių ugdymas darbo vietoje (įdarbinant ir gaunant kompensaciją už laiką skirtą apmokyti).

Pareiškėjai – NVO, verslo subjektai, biudžetinės įstaigos (jei ir taip negauna viešųjų lėšų šiems veikloms).

Maksimali projekto suma – 13 tūkst.

Projektų skaičius: 2

Dalyvių skaičius: 15

1.2.2. veiksmas. Įtraukti neaktyvius asmenis (įskaitant jaunos neaktyvius asmenis) į aktyvią profesinę, švietimo ar savanorišką veiklą.

Pradžia (metai)	Pabaiga (metai)	Vykdymo atrankos principas	Veiksmo lėšų poreikis ir finansavimo šaltiniai					
			Valstybės biudžeto lėšos:	Savivaldybės biudžeto lėšos:	Kitos viešosios lėšos:	Privačios lėšos:	ES lėšos	Iš viso veiksmui įgyvendinti
2017	2022	Viešieji ir privatūs juridiniai asmenys atrinkti atviro konkurso būdu	2580	4000		4200	29220	40000

Remiamos veiklos: informavimas, konsultavimas, tarpininkavimas ar kita pagalba įdarbinant, įtraukiant į neformalųjį švietimą (įskaitant neformalųjį profesinį mokymą), praktikos atlikimą, visuomeninę ir (ar) kultūrinę veiklą (pvz., profesinis orientavimas, motyvavimas imtis aktyvios veiklos). Pvz. projektai su NEET'ais (niekur nedirbančiais, nesimokančiais, nesavanoriaujančiais jaunuoliais), kuriuos vykdė bene kiekvienoj savivaldybėje: suranda neaktyvų, jį įtraukia į mokymus, kūrybines dirbtuves, savanorystę, darbo praktiką ir pan. ir, kaip rodo statistika, 60 proc. jų integruojama ir pradeda ką nors gyvenime veikti.

Pareiškėjai – NVO, verslo subjektai, biudžetinės įstaigos (jei ir taip negauna viešųjų lėšų šioms veikloms).

Maksimali projekto suma – 18 tūkst. eur

Projektų skaičius: 2

Dalyvių skaičius: 10

Uždavinio produktų rodikliai

<i>Kodas</i>	<i>Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetai</i>	<i>Pradinė reikšmė (2013 m.)</i>	<i>Tarpinė reikšmė 2019 m. gruodžio 31 d.</i>	<i>Galutinė reikšmė 2022 m. gruodžio 31 d.</i>
1.2-P-1	„Projektų, kuriuos visiškai arba iš dalies įgyvendino socialiniai partneriai ar NVO, skaičius“	0	1	4
1.2-P-2	„BIVP projektų veiklų dalyviai (įskaitant visas tikslines grupes)“	0	4	25
1.2-P-3	Asmenų patobulinusių ar įgijusių profesinius įgūdžius, skaičius	0	8	15
1.2-P-4	Įdarbinti, įtraukti į neformalųjį švietimą (įskaitant neformalųjį profesinį mokymą), praktikos atlikimą, visuomeninę ir (ar) kultūrinę veiklą asmenys, skaičius	0	4	10

2. TIKSLAS: DIDINTI RIETAVO MIESTO BENDRUOMENĖS SOCIALINĘ INTEGRACIJĄ, MAŽINANT SOCIALINĘ ATSKIRTĮ IR STIPRINANT BENDRUOMENIŠKUMĄ

Efektas:

<i>Kodas</i>	<i>Efeko rodiklio pavadinimas, matavimo vienetai</i>	<i>Pradinė reikšmė (2014 m.)</i>	<i>Tarpinė reikšmė 2019 m. gruodžio 31 d.</i>	<i>Galutinė reikšmė 2022 m. gruodžio 31 d.</i>
2-E-1	<i>Gyventojai, patiriantys skurdo riziką / materialinius nepriteklius / gyvenantys bedarbių ar labai mažo užimtumo namų ūkiuose;.</i>	299	280	255

Rezultatai:

<i>Kodas</i>	<i>Rezultato rodiklio pavadinimas, matavimo vienetai</i>	<i>Pradinė reikšmė (2013 m.)</i>	<i>Tarpinė reikšmė 2019 m. gruodžio 31 d.</i>	<i>Galutinė reikšmė 2022 m. gruodžio 31 d.</i>
2-R-1	<i>„Socialinių partnerių organizacijose ar NVO savanoriaujančių dalyvių (vietos bendruomenės nariai) dalis praėjus 6 mėnesiams po dalyvavimo ESF veiklose, proc.“</i>	0	10	10
2-R-2	<i>Socialinės ar kitas paslaugas gavusių žmonių skaičius</i>	0	50	83

2.1. Uždavinys: Užtikrinti socialiai pažeidžiamų gyventojų integraciją ir įsitraukimą į bendruomenės gyvenimą

2.1.1. veiksmas. Didinti socialinių paslaugų prieinamumą ir kokybę, bei inicijuoti naujų, gyventojų poreikius atitinkančių socialinių paslaugų teikimą ir plėtrą.

Pradžia (metai)	Pabaiga (metai)	Vykdymo atrankos principas	Veiksmo lėšų poreikis ir finansavimo šaltiniai					
			Valstybės biudžeto lėšos:	Savivaldybės biudžeto lėšos:	Kitos viešosios lėšos:	Privačios lėšos:	ES lėšos	Iš viso veiksmui įgyvendinti
2017	2022	Viešieji ir privatūs juridiniai asmenys atrinkti atviro konkurso būdu	2276	5294		1941	25782	35294

Remiamos veiklos: bendrųjų socialinių paslaugų (pvz., maitinimo, transporto, asmeninės higienos ir priežiūros paslaugų organizavimo, sociokultūrinių, savipagalbos grupių), specialiųjų socialinės priežiūros paslaugų (pagalbos į namus, psichosocialinės ir intensyvios krizių įveikimo pagalbos, socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo) socialinę atskirtį patiriantiems gyventojams teikimas;

Pareiškėjai – NVO, verslo subjektai, biudžetinės įstaigos (jei ir taip negauna viešųjų lėšų šioms veikloms).

Maksimali projekto suma – 12 tūkst. eur

Projektų skaičius: 3

Dalyvių skaičius: 15

2.1.2. veiksmas. Įgyvendinti priemonės skirtas pabėgėlių integracijai į visuomenę.

Pradžia (metai)	Pabaiga (metai)	Vykdymo atrankos principas	Veiksmo lėšų poreikis ir finansavimo šaltiniai					
			Valstybės biudžeto lėšos:	Savivaldybės biudžeto lėšos:	Kitos viešosios lėšos:	Privačios lėšos:	ES lėšos	Iš viso veiksmui įgyvendinti
2017	2022	Viešieji ir privatūs juridiniai asmenys atrinkti atviro konkurso būdu	659	1022		1073	7467	10222

Remiamos veiklos: kalbos, istorijos, kultūrinių skirtumų mokymas, pagalba įsidarbinant, tarpininkavimas (teisiniai reikalai) institucijose.

Pareiškėjai – NVO, verslo subjektai, biudžetinės įstaigos.

Maksimali projekto suma – 9,149 tūkst. eur

Projektų skaičius: 1

Dalyvių skaičius: 4

2.1.3. veiksmas. Užtikrinti Efektyvų gyventojų informavimą apie Rietavo mieste teikiamas socialines ir kitas paslaugas.

Pradžia (metai)	Pabaiga (metai)	Vykdymo atrankos principas	Veiksmo lėšų poreikis ir finansavimo šaltiniai					
			Valstybės biudžeto lėšos:	Savivaldybės biudžeto lėšos:	Kitos viešosios lėšos:	Privačios lėšos:	ES lėšos	Iš viso veiksmui įgyvendinti
2017	2022	Viešieji ir privatūs juridiniai asmenys atrinkti atviro konkurso būdu	2150	3333		3500	24350	33333

Remiamos veiklos: informacijos apie įvairiose organizacijose prieinamas socialines ir kitas reikalingas paslaugas sklaida socialinę atskirtį patiriantiems gyventojams;

Pareiškėjai – NVO, verslo subjektai, biudžetinės įstaigos (jei ir taip negauna viešųjų lėšų šioms veikloms)..

Maksimali projekto suma – 10 tūkst. eur

Projektų skaičius: 3

Dalyvių skaičius: 15

Produktas (užd.)

Kodas	Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (2013 m.)	Tarpinė reikšmė 2019 m. gruodžio 31 d.	Galutinė reikšmė 2022 m. gruodžio 31 d.

2.1-P-1	„Projektų, kuriuos visiškai arba iš dalies įgyvendino socialiniai partneriai ar NVO, skaičius“	0	4	6
2.1-P-2	„BIVP projektų veiklų dalyviai (įskaitant visas tikslines grupes)“	0	0	30
2.1-P-3	„Išplėstų ir naujų socialinių paslaugų skaičius“	0	1	3
2.1-P-4	Pabėgėlių dalyvavusių integravimo veiklose skaičius	0	2	3
2.1P-4	Įsteigtas informavimo apie socialines ir kitas paslaugas centras	0	0	1

2.2. Uždavinys: Skatinti kūryba ir inovacijų diegimu paremtą partnerystę tarp vietos bendruomenės, NVO, biudžetinių įstaigų, verslo, mokslo, kultūros įstaigų siekiant didinti socialinę integraciją

2.2.1. veiksmas. *Organizuoti veiklas, skatinančias miesto gyventojų socialinę integraciją per kūrybiškumą, užimtumą pasitelkiant kultūros ir meno priemones*

Pradžia (metai)	Pabaiga (metai)	Vykdymo atrankos principas	Veiksmo lėšų poreikis ir finansavimo šaltiniai					
			Valstybės	Savivaldybės	Kitos	Privačios	ES lėšos	Iš viso
2016	2022	Viešieji ir						

		privatūs juridiniai asmenys atrinkti atviro konkurso būdu	biudžeto lėšos:	biudžeto lėšos:	viešosios lėšos:	lėšos:		veiksmui įgyvendinti
			3050	4729		4966	34548	47294

Remiamos veiklos: Kitų reikalingų paslaugų socialinę atskirtį patiriančioms gyventojams teikimas. Veiklos paremtos savanoryste, kuriai galimos išlaidos (maitinimas, mokymai, priemonės ir medžiagos, kt.) kurių esmė soc. atskirtį patiriančių įtraukimas ir kūrimas drauge.

Pareiškėjai – NVO, verslo subjektai, biudžetinės įstaigos (jei ir taip negauna viešųjų lėšų šioms veikloms).

Maksimali projekto suma – 10 tūkst. eur

Projektų skaičius: 5

Dalyvių skaičius: 50

Produktas (užd.)

<i>Kodas</i>	<i>Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetai</i>	<i>Pradinė reikšmė (2013 m.)</i>	<i>Tarpinė reikšmė 2019 m. gruodžio 31 d.</i>	<i>Galutinė reikšmė 2022 m. gruodžio 31 d.</i>
2.2-P-1	„Projektų, kuriuos visiškai arba iš dalies įgyvendino socialiniai partneriai ar NVO, skaičius“	0	0	2
2.2-P-2	„BIVP projektų veiklų dalyviai (įskaitant visas tikslines grupes)“	0	30	50
2.2-P-3	Suorganizuotų renginių, didinančių kompetencijas asmenims, dirbantiems su	0	3	10

	socialinę atskirtį patiriančiais gyventojais skaičius			
2.2-P.4	Įsitraukusių į veiklas savanorių skaičius		4	8

VI. VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS VALDYMO IR STEBĖSENOS TVARKA

Vietos plėtros strategijos koordinavimo ir stebėsenos atsakingi organai. Už veiksmų, skirtų vietos plėtros strategijai įgyvendinti, atranką, strategijos įgyvendinimo koordinavimą ir stebėseną atsakingi RMVVG organai ir jų funkcijos (žr. 15 lentelę):

15 lentelė. RMVVG organai ir jų funkcijos

Visuotinis narių susirinkimas (aukščiausias valdymo organas)
<ul style="list-style-type: none">✓ Vietos plėtros strategijos ir jos pakeitimų tvirtinimas;✓ Metinių vietos plėtros strategijos ataskaitų tvirtinimas;✓ Galutinės vietos plėtros strategijos ataskaitos tvirtinimas.
Valdyba (kolegialus valdymo organas)
<ul style="list-style-type: none">✓ Vietos plėtros projektinių pasiūlymų atrankos kriterijų, jų balų ir vietos plėtros projektinių pasiūlymų vertinimo ir atrankos vidaus tvarkos aprašo tvirtinimas;✓ Vietos plėtros projektų vertintojų sąrašo tvirtinimas;✓ Vietos plėtros projektinių pasiūlymų vertinimo ataskaitų tvirtinimas;✓ Siūlomų finansuoti ir rezervinio projektų sąrašo tvirtinimas (atsižvelgiant į vietos plėtros projektų vertintojų vertinimo ataskaitoje pateiktas vertinimo išvadas);✓ Stebėsenos ataskaitų svarstymas ir tvirtinimas;✓ Rizikų, susijusių su vietos plėtros įgyvendinimu, valdymas;✓ Kitos, su vietos plėtros strategijos įgyvendinimu, susijusios funkcijos.
Administracija (vadovas ir finansininkas)
Vadovas <ul style="list-style-type: none">✓ Kvietimų teikti vietos plėtros projektinius pasiūlymus atrankai rengimas ir skelbimas;✓ Projektinių pasiūlymų registravimas, bylų formavimas ir archyvavimas;✓ Vietos projektų pareiškėjų konsultavimas;✓ Vietos projektų įgyvendinimo stebėseną ir stebėsenos ataskaitų rengimas bei teikimas Valdybai ir VRM;✓ Rizikų nustatymas, registravimas ir jos įtakos mažinimo priemonių įgyvendinimas. Savalaikis Valdybos informavimas apie sudėtingas problemas ir rizikas;✓ Komunikacija su projektinių pasiūlymų vertintojais, pareiškėjais, VRM ir kitais suinteresuotais asmenimis;✓ Reikalingų raštų rengimas;✓ Projektų patikros vykdymas, išvadų rengimas;

- ✓ Atskirų užduočių, susijusių su strategijos įgyvendinimu, vykdymas;
- ✓ Lėšų panaudojimo ir veiksmingumo vertinimas ir užtikrinimas;
- ✓ Įvairių organizacijų ar asmenų prašymų, pareiškimų, skundų nagrinėjimas pagal leidžiamą kompetenciją;
- ✓ Vietos plėtros strategijos viešinimas;
- ✓ Kitos, su vietos plėtros strategijos įgyvendinimu, susijusios funkcijos.

Finansininkas

- ✓ Vietos plėtros strategijos finansinės-buhalterinės apskaitos organizavimas, finansinių dokumentų rengimas, kaupimas, archyvavimas;
- ✓ Finansinių operacijų teisėtumo užtikrinimas;
- ✓ Vietos projektų įgyvendinimo stebėseną ir periodiškas ataskaitų rengimas;
- ✓ Projektų patikros vykdymas, išvadų rengimas;
- ✓ Lėšų panaudojimo ir veiksmingumo vertinimas ir užtikrinimas;
- ✓ Kitos, su vietos plėtros strategijos įgyvendinimu, susijusios funkcijos.

Šaltinis. Sudaryta autorių

Įgyvendinimo procedūra. Nustatant vietos plėtros projektų administracinės atitikties, naudos ir kokybės kriterijus, bus laikomasi Vietos plėtros strategijų atrankos ir įgyvendinimo taisyklių 5 priede numatytų rekomendacinių kriterijų. Vienas jų – „vietos plėtros projektas nepažeidžia Vietos plėtros strategijų rengimo taisyklių 4.5 papunkčio“, kuriame nurodoma, jog juridinis asmuo vadovaujasi šiais principais: horizontaliuoju partnerystės, horizontaliuoju vyrų ir moterų lygių galimybių skatinimo, nediskriminacijos ir horizontaliuoju jaunimo principu.

RMVVG veikla yra paremta **partnerystės** principu, leidžiančiu mobilizuoti skirtingų sričių partnerių (bendruomeninės organizacijos ir (ar) kitos nevyriausybinės organizacijos, asocijuotos verslo struktūros ir (ar) įmonės ir savivaldybės taryba) žinias bei įgūdžius, todėl ir atrenkant veiksmų ir juos įgyvendinančių projektų vykdytojus, bus laikomasi šio principo.

Atrenkant veiksmų ir juos įgyvendinančių projektų vykdytojus bus užtikrinamas horizontalusis **vyrų ir moterų lygių galimybių skatinimo, nediskriminacijos** principas.

Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas, bus siekiama užtikrinti skirtingų grupių atstovų dalyvavimą projektuose ir jų poreikių atitikimą. Vietos projektų vykdytojams bus keliami reikalavimai projektų paraiškose pagrįsti projekto teigiamą įtaką vyrų ir moterų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimui.

Atsižvelgiant į tai, kad RMVVG valdyba yra atsakinga už projektų atranką, ji yra sudaryta vadovaujantis nediskriminavimo ir lygiateisiškumo principu, tai skirtingų grupių poreikiai bus įvertinti ir jų nepažeidžiama atliekant projektų vertinimą ir vykdant atranką.

Viešinant vietos projektų rezultatus projektai, kurie ženkliai prisideda prie vyrų ir moterų lygių galimybių ir nediskriminavimo principo laikymosi, bus papildomai išskirti įvairių renginių ar viešinimo kampanijų metu.

Atrenkant veiksmų ir juos įgyvendinančių projektų vykdytojus bus taipogi laikomasi horizontaliojo **jaunimo** principo, t.y.: juridinio asmens nariais ir (arba) jo kolegialaus valdymo organo nariais yra abiejų lyčių asmenys ir nė vienos iš lyčių atstovų nėra daugiau kaip 60 procentų ir bent vienas kolegialaus valdymo organo narys yra jaunesnis negu 29 metų ir (arba) deleguotas jaunimo nevyriausybės organizacijos, o šio organo sudarymo principai, juridinio asmens sprendimų priėmimo tvarka ir kitos šio juridinio asmens įstatų nuostatos užtikrina, kad juridiniam asmeniui vykdant savo veiklą bus užkirstas kelias bet kokiai diskriminacijai dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, negalios, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės, religijos ir bus atsižvelgta į jaunimo grupių situaciją bei poreikius, suteikiant įvairioms socialinėms grupėms vienodas galimybes dalyvauti rengiant ir įgyvendinti vietos plėtros strategiją; juridinio asmens įstatų nuostatos leidžia juridinio asmens veikloje aktyviai dalyvauti neįgaliesiems, vyresnio amžiaus žmonėms, jaunimui bei kitiems, turintiems mažesnes funkcines galimybes arba dėl socialinių priežasčių mažiau įtrauktiems į jiems aktualių sprendimų priėmimą (pvz., nustatyta rašytinė sprendimų priėmimo procedūra, išankstinės konsultacijos dėl juridinio asmens priimamų sprendimų informacinių ir ryšio technologijomis ir kt.

Vietos plėtros strategijos stebėsenos tvarka. Įgyvendinant bei siekiant kokybiškai užbaigti vietos plėtros strategiją, bus atliekama jos įgyvendinimo stebėseną ir kontrolė visą vykdymo laikotarpį. Už vietos plėtros strategijos įgyvendinimo stebėseną atsakinga RMVVG. Ministerija prižiūrės, kaip RMVVG atlieka vietos plėtros strategijos stebėseną.

Vietos plėtros strategijos stebėsenos **tikslas** – sudaryti prielaidas efektyviai įgyvendinti vietos plėtros strategiją.

Miesto VVG vietos plėtros strategijos įgyvendinimo stebėsenos **uždaviniai**:

1. Kaupti ir sistemuoti informaciją apie planuotus ir pasiektus rezultatus;
2. Periodiškai rengti vietos plėtros strategijos įgyvendinimo stebėsenos ataskaitas.

Renkama pagrindinė informacija ir sisteminami duomenys:

- ✓ Planuotos ir pasiektos efekto, rezultato ir produkto rodiklių reikšmės;
- ✓ Atrinkti finansuoti ir baigti įgyvendinti projektai;
- ✓ Planuojamos ir įvykdytos projektų vykdytojų patikros. Patikrų išvados;
- ✓ Projekto biudžeto ir terminų laikymasis.

Pagal poreikį bus renkama ir sisteminama ir kita aktuali informacija.

Vietos plėtros strategijos įgyvendinimo stebėsenos organizavimas ir vykdymas:

1. RMVVG valdyba paskiria atsakingus asmenis – strategijos įgyvendinimo vadovą ir finansininką, kurie administruos vietos plėtros strategiją.
2. Strategijos vadovas ir finansininkas renka ir sistemina informaciją apie planuotas ir pasiektas rodiklių reikšmes, atrinktus finansuoti ir baigtus įgyvendinti projektus bei kt. reikalingą informaciją.
3. Strategijos vadovas ir finansininkas, atlikdami vietos plėtros strategijos stebėseną vieną kartą per kalendorinius metus parengia metinę ataskaitą apie vietos plėtros strategijos įgyvendinimą per praėjusius kalendorinius metus.
4. Strategijos vadovas ir finansininkas, pagal nustatytą Vietos plėtros strategijos įgyvendinimo metinės / galutinės ataskaitos formą, ne vėliau kaip iki einamųjų metų kovo 20 d. parengia metinę ataskaitą. Metinę ataskaitą tvirtina visuotinis RMVVG narių susirinkimas.
5. Metinės ataskaitos kopiją ir jos patvirtinimą įrodančio dokumento kopiją (RMVVG valdyba) miesto VVG pateikia VRM ne vėliau kaip iki einamųjų metų balandžio 1 d.
6. RMVVG, baigusi įgyvendinti paskutinį vietos plėtros strategijos veiksmą, numatytą vietos plėtros strategijos finansiniame plane, pagal nustatytą Vietos plėtros strategijos įgyvendinimo metinės / galutinės ataskaitos formą parengia (strategijos vadovas ir finansininkas) galutinę ataskaitą. Galutinę ataskaitą tvirtina visuotinis RMVVG narių susirinkimas.
7. Galutinės ataskaitos kopiją ir jos patvirtinimą įrodančio dokumento kopiją (visuotinio RMVVG narių susirinkimo) RMVVG pateikia VRM ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo vietos plėtros strategijos įgyvendinimo pabaigos, t. y. paskutinio veiksmo, numatyto vietos plėtros strategijos finansiniame plane, įgyvendinimo užbaigimo.
8. RMVVG Ministerijos prašymu jos nustatytu terminu, kuris negali būti trumpesnis kaip 5 darbo dienos, turi pateikti Ministerijai papildomą informaciją, susijusią su vietos plėtros strategijos įgyvendinimu.
9. Strategijos vadovas viešina stebėsenos ataskaitas interneto svetainėje.
10. Strategijos vadovas ir finansininkas atlieka kitus, teisės aktuose numatytus veiksmus ir RMVVG visuotinio narių susirinkimo bei valdybos nurodymus, susijusius su vietos plėtros strategijos įgyvendinimu.

Vietos plėtros strategijos pakeitimų inicijavimo procedūra. Vietos plėtros strategija keičiama ta pačia tvarka, kaip ir tvirtinama. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro nustatyta tvarka atrinktos finansuoti vietos plėtros strategijos pakeitimai papildomai turi būti suderinti su Vidaus reikalų ministerija.

Miesto VVG gali inicijuoti atrinktos finansuoti vietos plėtros strategijos keitimą. Vietos plėtros strategijos pakeitimus tvirtina visuotinis jos narių susirinkimas. Prieš tvirtinant vietos plėtros strategijos pakeitimą bus atlikti veiksmai, nustatyti Vietos plėtros strategijų rengimo taisyklių 25 punkte, t.y.:

1. Turi būti įvykę viešieji vietos plėtros strategijos projekto pristatymai ir konsultuotasi su RMVVG veiklos teritorijos gyventojais bent dviem iš išvardytų būdų: per viešus gyventojų susirinkimus; televizijos ir radijo laidas, informacinių straipsnių spausdinimą spaudoje, kartu kviečiant teikti pasiūlymus; atsiklausus gyventojų nuomonės RMVVG nare esančios

savivaldybės ir kitų RMVVG narių (juridinių asmenų) interneto svetainėse; atlikus reprezentatyvią gyventojų apklausą; be minėtų būdų gali būti ir papildomų vietos plėtros strategijos projekto pristatymo ir konsultavimosi būdų.

2. Vietos plėtros strategijos projektas turi būti pristatytas regiono plėtros tarybai ir gauta regiono plėtros tarybos sprendimu patvirtinta išvada, kad vietos plėtros strategijos projektas atitinka regiono plėtros plano prioritetus, tikslus ir uždavinius.
3. Jeigu vietos plėtros strategijai įgyvendinti numatyta naudoti savivaldybės biudžeto lėšas, vietos plėtros strategijos projektui turi būti pritarusi atitinkamos savivaldybės taryba.

RMVVG gali keisti vietos plėtros strategiją kai:

1. Būtina keisti dėl teisės aktų, reglamentuojančių vietos plėtros strategijų įgyvendinimą, pakeitimų.
2. Būtina keisti suplanuotų lėšų paskirstymą tarp vietos plėtros strategijos uždavinių ir veiksmo sričių.
3. Būtina keisti didžiausią galimą paramos sumą vienam vietos plėtros strategijos veiksmui įgyvendinti pagal skirtingus vietos plėtros strategijos uždavinius.
4. Būtina patikslinti vietos plėtros strategijos veiksmų sąrašą, siekiant įgyvendinti vietos plėtros strategijoje numatytus rodiklius.

Ministerija, gavusi vietos plėtros strategijos pakeitimą ir su šiuo pakeitimu susijusius dokumentus per 10 darbo dienų teikia Komitetui motyvuotą siūlymą dėl pritarimo / nepritarimo vietos plėtros strategijos pakeitimui. Komitetas per 10 darbo dienų nuo siūlymo gavimo priima sprendimą dėl vietos plėtros strategijos pakeitimo. Komitetas įvertina, ar atlikus vietos plėtros strategijos pakeitimą vietos plėtros strategija duos tiek pat arba daugiau naudos ir efektyviau bus siekiama vietos plėtros strategijoje nustatyto tikslo įgyvendinimo. Jeigu Komitetas nustato, kad dėl vietos plėtros strategijos pakeitimo miesto VVG negalės pasiekti vietos plėtros strategijoje nustatyto tikslo (-ų) ir tolesnis vietos plėtros strategijos įgyvendinimas būtų neefektyvus, Komitetas nepritaria vietos plėtros strategijos keitimui.

Komitetui priėmus sprendimą dėl vietos plėtros strategijos pakeitimo Ministerijos Regioninės politikos departamentas parengia Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro įsakymo pakeitimo projektą, kuriuo patvirtintas vietos plėtros strategijų sąrašas, ir pateikia jį Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrui. Regioninės politikos departamentas per 5 darbo dienas nuo šio įsakymo patvirtinimo raštu informuoja miesto VVG apie priimtą sprendimą

VII. VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS FINANSINIS PLANAS

1. TIKSLAS. PASKATINTI GYVENTOJŲ UŽIMTUMĄ BEI VERSLUMĄ IR PAGERINTI ĮSIDARBINIMO GALIMYBES RIETAVO MIESTE.								
1.1. UŽDAVINYS: SKATINTI SMULKAUS, BENDRUOMENINIO IR SOCIALINIO VERSLO KŪRIMĄ IR PLĖTRĄ RIETAVO MIESTE								
VEIKSMAS	LĖŠŲ POREIKIS IR FINANSAVIMO ŠALTINIAI	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.1.1. veiksmas. <i>Skatinti valdžios įstaigų, privataus verslo ir vietos bendruomenių bendradarbiavimą kuriant veikiančius socialinio ir bendruomeninio verslo modelius, paslaugas ir skatinant klasterio formavimąsi</i>	Savivaldybės biudžeto lėšos:	0	1000	600	1000	600	178	0
	Valstybės biudžeto lėšos:	0	1290	774	1290	774	229	0
	Kitos viešosios lėšos:	0						
	Privačios lėšos:	0	3100	1860	3100	1860	551	0
	Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšos	0	14610	8766	14610	8766	2598	0
	Iš viso:		0	20000	12000	20000	12000	3556
1.1.2. veiksmas. <i>Ugdyti ir plėtoti Rietavo miesto gyventojų kompetencijas kuriant, įgyvendinant bei plėtojant verslą</i>	Savivaldybės biudžeto lėšos:	0	1200	1100	1200	1100	106	0
	Valstybės biudžeto lėšos:	0	774	710	774	710	68	0
	Kitos viešosios lėšos:	0						
	Privačios lėšos:	0	1260	1155	1260	1155	111	0
	Europos Sąjungos	0	8766	8036	8766	8036	774	0

	struktūrinių fondų lėšos							
	Iš viso:	0	12000	11000	12000	11000	1059	0
1.1.3. veiksmas. <i>Teikti paramą smulkiems verslininkams, kuriantiems verslą turizmo paslaugų srityje verslo pradžiai</i>	Savivaldybės biudžeto lėšos:	0	1000	500	1000	500	422	0
	Valstybės biudžeto lėšos:	0	1290	645	1290	645	545	0
	Kitos viešosios lėšos:	0						0
	Privačios lėšos:	0	3100	1550	3100	1550	1309	0
	Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšos	0	14610	7305	14610	7305	6168	0
	Iš viso:	0	20000	10000	20000	10000	8444	0
1.1.4. veiksmas. <i>Bendradarbiaujant su rajono VVG, plėtoti turizmo paslaugų srityje veikiančių įstaigų ir organizacijų bendradarbiavimo tinklą, siekiant paskatinti turizmo srityje veikiančių verslų steigimą ir plėtrą</i>	Savivaldybės biudžeto lėšos:	0	1200	1100	1200	1100	106	0
	Valstybės biudžeto lėšos:	0	774	710	774	710	68	0
	Kitos viešosios lėšos:	0						
	Privačios lėšos:	0	1260	1155	1260	1155	111	0
	Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšos	0	8766	8036	8766	8036	774	0
	Iš viso:	0	12000	11000	12000	11000	1059	0
1.2. Uždavinys: SUTEIKTI RIETAVO MIESTO GYVENTOJAMS ĮSIDARBINIMUI REIKALINGĄ INFORMACIJĄ BEI KOMPETENCIJĄ								
1.2.1. veiksmas. <i>Įgyvendinti iniciatyvas, užtikrinančias naujų profesinių įgūdžių</i>	Savivaldybės biudžeto lėšos:	0	0	0	0	0	0	0
	Valstybės biudžeto lėšos:	0	387	516	387	516	231	0

<i>įgijimą.</i>	Kitos viešosios lėšos:							
	Privačios lėšos:	0	1230	1640	1230	1640	736	0
	Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšos	0	4383	5844	4383	5844	2621	0
	Iš viso:	0	6000	8000	6000	8000	3588	0
1.2.2. veiksmas. <i>Itraukti neaktyvius asmenis (įskaitant jaunos neaktyvius asmenis) į aktyvią profesinę, švietimo ar savanorišką veiklą</i>	Savivaldybės biudžeto lėšos:	0	900	1000	900	1000	200	0
	Valstybės biudžeto lėšos:	0	581	645	581	645	129	0
	Kitos viešosios lėšos:	0						
	Privačios lėšos:	0	945	1050	945	1050	210	0
	Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšos	0	6575	7305	6575	7305	1461	0
	Iš viso:	0	9000	10000	9000	10000	2000	0
2. TIKSLAS: DIDINTI RIETAVO MIESTO BENDRUOMENĖS SOCIALINĘ INTEGRACIJĄ, MAŽINANT SOCIALINĘ ATSKIRTĮ IR STIPRINANT BENDRUOMENIŠKUMĄ.								
2.1. Uždavinys: UŽTIKRINTI SOCIALIAI PAŽEIDŽIAMŲ GYVENTOJŲ INTEGRACIJĄ IR ĮSITRAUKIMĄ Į BENDRUOMENĖS GYVENIMĄ								
2.1.1. veiksmas. <i>Didinti socialinių paslaugų prieinamumą ir kokybę, bei inicijuoti naujų, gyventojų poreikius atitinkančių socialinių paslaugų teikimą ir plėtrą</i>	Savivaldybės biudžeto lėšos:	0	1200	1350	1200	1350	194	0
	Valstybės biudžeto lėšos:	0	516	581	516	581	83	0
	Kitos viešosios lėšos:	0						
	Privačios lėšos:	0	440	495	440	495	71	0
	Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšos	0	5844	6575	5844	6575	945	0
	Iš viso:	0	8000	9000	8000	9000	1294	0

2.1.2. veiksmas. <i>Igyvendinti priemonės, skirtas pabėgėlių integracijai į visuomenę.</i>	Savivaldybės biudžeto lėšos:	0	300	200	300	200	22	0
	Valstybės biudžeto lėšos:	0	194	129	194	129	14	0
	Kitos viešosios lėšos:	0						
	Privačios lėšos:	0	315	210	315	210	23	0
	Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšos	0	2192	1461	2192	1461	162	0
	Iš viso:	0	3000	2000	3000	2000	222	0
2.1.3. veiksmas. <i>Užtikrinti Efektyvų gyventojų informavimą apie Rietavo mieste teikiamas socialines ir kitas paslaugas</i>	Savivaldybės biudžeto lėšos:	0	700	700	700	700	533	0
	Valstybės biudžeto lėšos:	0	452	452	452	452	344	0
	Kitos viešosios lėšos:	0						
	Privačios lėšos:	0	735	735	735	735	560	0
	Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšos	0	5114	5114	5114	5114	3896	0
	Iš viso:	0	7000	7000	7000	7000	5333	0
2.2. UŽDAVINYS: SKATINTI KŪRYBA IR INOVACIJŲ DIEGIMU PAREMTA PARTNERYSTĘ TARP VIETOS BENDRUOMENĖS, NVO, BIUDŽETINIŲ ĮSTAIGŲ, VERSLO, MOKSLO, KULTŪROS ĮSTAIGŲ, SIEKIANČIŲ DIDINTI SOCIALINĘ INTEGRACIJĄ								
2.2.1. veiksmas. <i>Organizuoti veiklas, skatinančias miesto gyventojų socialinę integraciją, kūrybiškumą, užimtumą pasitelkiant kultūros ir</i>	Savivaldybės biudžeto lėšos:	0	1100	1200	1100	1200	129	0
	Valstybės biudžeto lėšos:	0	710	774	710	774	83	0
	Kitos viešosios lėšos:	0						
	Privačios lėšos:	0	1155	1260	1155	1260	136	0

<i>meno priemonės</i>	Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšos	0	8036	8766	8036	8766	945	0
	Iš viso:	0	11000	12000	11000	12000	1294	0
<i>Strategijos administravimo išlaidos, Eur</i>	Savivaldybės biudžeto lėšos:	359	3214	3214	3214	3214	1757	300
	Valstybės biudžeto lėšos:	113	1011	1011	1011	1011	553	94
	Kitos viešosios lėšos:							
	Privačios lėšos:	0	0	0	0	0	0	0
	Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšos	1278	11454	11454	11454	11454	6260	1067
	Iš viso:	1749	15680	15680	15680	15680	8570	1461
<i>Iš viso vietos plėtros strategijai įgyvendinti skirtos lėšos, Eur</i>	Savivaldybės biudžeto lėšos:	359	11814	10964	11814	10964	3648	300
	Valstybės biudžeto lėšos:	113	7977	6945	7977	6945	2349	94
	Kitos viešosios lėšos:	0	0	0	0	0	0	0
	Privačios lėšos:	0	13540	11110	13540	11110	3818	0
	Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšos	1278	90348	78660	90348	78660	26604	1067
	Iš viso:	1749	123680	107680	123680	107680	36419	1461